CENTRUM MEDYCZNE
KSZTAŁCENIA
PODYPLOMOWEGO

Program specjalizacji
w dziedzinie

AUDIOLOGII I FONIATRII

(moduł podstawowy i moduł specjalistyczny)

dla lekarzy nieposiadających odpowiedniej specjalizacji I lub II stopnia lub tytułu specjalisty w odpowiedniej dziedzinie medycyny

(obowiązuje lekarzy, którzy rozpoczęli szkolenie specjalizacyjne w wyniku postępowania kwalifikacyjnego - wiosna 2023 r.)

Zatwierdzam
z upoważnienia Ministra Zdrowia
Marek Kos
Podsekretarz Stanu
/dokument podpisany elektronicznie/

AKTUALIZACJA 2024

Warszawa 2023

CENTRUM MEDYCZNE
KSZTAŁCENIA
PODYPLOMOWEGO

Program modułu podstawowego

w zakresie

OTORYNOLARYNGOLOGII

Program modułu podstawowego opracował zespół ekspertów w składzie:

1. Prof. dr hab. Henryk Skarżyński – konsultant krajowy w dziedzinie otorynolaryngologii;
2. Prof. dr hab. Jurek Olszewski – przedstawiciel konsultanta krajowego;
3. Prof. dr hab. Marek Rogowski – przedstawiciel konsultanta krajowego;
4. Prof. dr hab. Paweł Stręk – przedstawiciel konsultanta krajowego;
5. Prof. dr hab. Wojciech Golusiński – przedstawiciel konsultanta krajowego;
6. Dr hab. Tomasz Zatoński – przedstawiciel Polskiego Towarzystwa Otorynolaryngologów Chirurgów Głowy i Szyi;
7. Dr hab. Wojciech Kaźmierczak, prof. UMK – przedstawiciel Towarzystwa Otolaryngologów, Foniatrów i Audiologów Polskich;
8. Prof. dr hab. Jarosław Markowski – przedstawiciel Naczelnej Rady Lekarskiej;
9. Prof. dr hab. Artur Niedzielski – przedstawiciel Centrum Medycznego Kształcenia Podyplomowego;
10. Lek. med. Damian Rębacz - przedstawiciel Naczelnej Rady Lekarskiej odbywający szkolenie specjalizacyjne.

I.CELE SZKOLENIA SPECJALIZACYJNEGO

1. **Cele edukacyjne**

Lekarz w czasie modułu podstawowego w zakresie otorynolaryngologii powinien opanować przede wszystkim metodykę badania otolaryngologicznego, poznać fizjologię i patologię chorób w tym obszarze medycyny, tj. jamy ustnej, gardła, krtani, nosa i zatok obocznych, szyi, twarzoczaszki, ucha oraz narządu głosu, mowy, słuchu i równowagi, a także powinien opanować badania diagnostyczne oraz leczenie zachowawcze w zakresie określonym w niniejszym programie.

Uzyskany poziom wiedzy powinien stanowić podstawę do opanowania znacznie poszerzonych umiejętności w zakresie diagnostyki i terapii oraz leczenia operacyjnego w ramach modułu specjalistycznego w zakresie otorynolaryngologii oraz otorynolaryngologii dziecięcej.

2. Uzyskane kompetencje zawodowe

Lekarz po zakończeniu modułu podstawowego w zakresie otorynolaryngologii nabędzie wiedzę i umiejętności umożliwiające zgodnie ze współczesną wiedzą rozpoznawanie i leczenie zachowawcze (pod nadzorem leczenie operacyjne) oraz podejmowanie i propagowanie działań profilaktycznych chorób ucha, nosa i zatok przynosowych, jamy ustnej, gardła, krtani, tchawicy oraz diagnostykę i leczenie zaburzeń zmysłu słuchu, równowagi, węchu i smaku, a także promocję zdrowia. Lekarz po ukończeniu modułu podstawowego jest uprawniony do realizacji programu chirurgicznego pod nadzorem lub samodzielnie, zgodnie z wykazem przewidzianych w programie procedur w czasie dyżurów medycznych oraz do pracy ambulatoryjnej pod nadzorem specjalisty. Ponadto może rozpocząć szkolenie w zakresie wykonywania zabiegów operacyjnych przewidzianych w module specjalistycznym w zakresie otorynolaryngologii.

3. Uzyskane kompetencje społeczne

Lekarz w czasie szkolenia specjalizacyjnego kształtuje i rozwija postawę etyczną oraz doskonali kompetencje społeczne, a w szczególności:

1) kierowanie się w swoich działaniach nadrzędną zasadą dobra chorego;
2) respektowanie społecznie akceptowanego systemu wartości oraz zasad deontologicznych;
3) umiejętność podejmowania decyzji oraz gotowość wzięcia odpowiedzialności za postępowanie swoje i powierzonego sobie zespołu;
4) umiejętność właściwej organizacji pracy własnej i harmonijnej współpracy w zespole;
5) umiejętność nawiązywania relacji z pacjentem oraz rodziną i opiekunem pacjenta, z poszanowaniem godności osobistej oraz zróżnicowania kulturowego, etnicznego i społecznego;
6) znajomość psychologicznych uwarunkowań relacji lekarz — pacjent;
7) umiejętność przekazywania informacji o stanie zdrowia, rokowaniach i postępowaniu diagnostyczno-terapeutycznym.

II.WYMAGANA WIEDZA I UMIEJĘTNOŚCI PRAKTYCZNE

1. Chirurgia

***Oczekuje się, że lekarz po ukończeniu modułu podstawowego w zakresie otorynolaryngologii wykaże się przedstawioną poniżej wiedzą*:**

1) patofizjologia gojenia i leczenia ran czystych i zakażonych;
2) zasady leczenia wstrząsu urazowego i krwotocznego;
3) zasady ratownictwa, reanimacji i resuscytacji;
4) interpretacja badań laboratoryjnych w stanach nagłych;
5) zasady znieczulenia miejscowego i ogólnego;
6) podstawy endoskopii diagnostycznej i interwencyjnej;
7) podstawy technik mikrochirurgii i transplantacji;
8) diagnostyka i leczenie choroby zakrzepowo-zatorowej i zatorów tętniczych;
9) zasady leczenia interdyscyplinarnego (neuroradiologia, radiologia interwencyjna, radio- i chemioterapia);
10) podstawy nowoczesnej chirurgii umożliwiające wstępne rozpoznanie najczęściej występujących chorób wymagających leczenia chirurgicznego;
11) rozpoznanie chorób w stanach nagłych (diagnostyka laboratoryjna, RTG, USG);
12) przeprowadzenie diagnostyki i przygotowania przedoperacyjnego w stanach nagłych, w zakresie schorzeń/urazów głowy.

Oczekuje się, że lekarz po ukończeniu modułu podstawowego w zakresie otorynolaryngologii wykaże się umiejętnością:

1) samodzielnego zebrania wywiadu oraz przeprowadzenia badania głowy, klatki piersiowej, brzucha, kończyn;
2) udzielania pierwszej pomocy, przeprowadzania zabiegów resuscytacyjnych;
3) samodzielnego wykonania zabiegów z zakresu tzw. „małej chirurgii": kontrola, wycięcie i zszycie rany, usunięcie ciała obcego z tkanek miękkich, nacięcie ropnia.

2. Otorynolaryngologia

Oczekuje się, że lekarz po ukończeniu modułu podstawowego w zakresie otorynolaryngologii wykaże się wiedzą i umiejętnościami praktycznymi obejmującymi:

1) medycynę wypadkową i resuscytację;

2) kontrolę i leczenie zakażeń;
3) podstawy farmakologii klinicznej i farmakoekonomiki;
4) zasady przetaczania krwi i płynów krwiozastępczych;
5) wiedzę w zakresie hemostazy;
6) podstawy onkologii;
7) podstawy genetyki klinicznej;
8) ogólne zasady postępowania chirurgicznego;
9) podstawy chirurgii plastycznej i rekonstrukcyjnej;
10) podstawy medycyny paliatywnej;
11) podstawy immunologii;
12) zasady żywienia doustnego i pozajelitowego;
13) zasady kontroli jakości opieki medycznej;
14) orzecznictwo lekarskie;
15) zasady profilaktyki i promocji zdrowia;
16) organizację systemu ochrony zdrowia w Polsce;
17) podstawowe procedury laboratoryjne: zasady pobierania próbek z płynów ustrojowych i wydalin;
18) rozpoznawanie rodzajów bólu, oceny klinicznej (w tym ilościowa i jakościowa) oraz wiedzę na temat aktualnych zasad leczenia bólu wg WHO;
19) podstawowe badania laboratoryjne: wskazania, prawidłowe pobieranie materiału do badań, przetrzymywanie/przechowywanie przesłanych próbek pobranego materiału oraz interpretacja wyników badań;
20) testy serologiczne i zasady ich przeprowadzania;
21) wskazania i podstawowe metody diagnostyki mikrobiologicznej;
22) wskazania i podstawowe metody diagnostyki mikologicznej;
23) wskazanie do oznaczania antybiogramu i zasady racjonalnej antybiotykoterapii oraz przeciwdziałania zakażeniom szpitalnym;
24) analiza markerów nowotworowych;
25) podstawy teoretyczne oceny testów alergologicznych;
26) podstawy laboratoryjnej oceny hemostazy.

Oczekuje się, że lekarz po ukończeniu modułu podstawowego w zakresie otorynolaryngologii wykaże się umiejętnościami praktycznymi w zakresie:

1) biegłej znajomości teoretycznej i doświadczenia klinicznego oraz umiejętności praktycznych w odniesieniu do wskazanych procedur diagnostycznych:

a) wykonania badania klinicznego,
b) otoskopii,
c) endoskopii nosa, zatok, gardła i krtani,
d) mikroskopii,
e) wykonania badania stroikami,
f) audiometrii tonalnej,
g) audiometrii słownej,
h) audiometrii nadprogowej,
i) audiometrii impedancyjnej,
j) audiometrii odpowiedzi wywołanych (ABR, ERA),
k) otoemisji akustyczne (OEA),
l) metody/testy badań przesiewowych dotyczących słuchu, głosu, smaku i węchu;

2) oceną czynności narządu równowagi (z obserwacją oczopląsu w okularach Frenzla;
3) leczenia zachowawczego:
   a) zapaleń ucha,
   b) głuchoty odbiorczej,
   c) zawrotów głowy i zaburzeń równowagi,
   d) niedowładu i porażenia nerwu twarzowego,
   e) opieka pooperacyjna,
   f) przedmuchiwania i kateteryzacja trąbek słuchowych;
4) biegłą znajomością teoretyczną i doświadczeniem klinicznym oraz umiejętnościami praktycznymi w odniesieniu do wskazanych procedur w zakresie nosa i zatok przynosowych:
   a) rynoskopia przednia i tylna,
   b) endoskopia jam nosa i nosogardła,
   c) mikroskopia – wykonanie,
   d) badanie węchu,
   e) USG – interpretacja,
   f) RTG klasyczny – interpretacja,
   g) TK – tomografia komputerowa – interpretacja,
   h) MR – rezonans magnetyczny – interpretacja,
   i) farmakoterapia,

j) znieczulenia miejscowe i regionalne,
k) krwawienia z nosa,
l) tamponada przednia i tylna,
m) koagulacja naczyń,
n) ciała obce i ich usuwanie,
o) nacięcie i drenaż ropnia przegrody nosa,
p) endoskopia jam nosa zatok przynosowych,
q) otwarcie i płukanie zatoki szczękowej,
r) naprawa uszkodzeń po urazie (traumatologia) uszkodzenia tkanek miękkich,
s) leczenie chirurgiczne prostego złamania nosa,
t) nacięcie i opróżnienie krwiaka przegrody nosa;

5) biegłą znajomością teoretyczną i doświadczeniem klinicznym oraz umiejętnościami praktycznymi w odniesieniu do wskazanych procedur w zakresie krtani i tchawicy:
   a) laryngoskopia pośrednia,
   b) laryngoskopia z użyciem optyki,
   c) przeznosowa laryngoskopia przy użyciu giętkiego endoskopu,
   d) pobieranie wydzieliny/wymazu z dróg oddechowych do badania bakteriologicznego,
   e) farmakoterapia,
   f) tracheostomia i pielęgnacja tracheostomy,
   g) zamknięcie chirurgiczne tracheostomy,
   h) konikotomia;
6) biegłą znajomością teoretyczną i doświadczeniem klinicznym oraz umiejętnościami praktycznymi w odniesieniu do wskazanych procedur dotyczących jamy ustnej, gardła i przełyku:
   a) oglądanie i badanie palpacyjne tkanek jamy ustnej oraz części ustnej i nosowej gardła,
   b) nasofaryngoskopia,
   c) hipofaryngoskopia,
   d) endoskopowa ocena narządów jamy ustnej, gardła i przełyku, przy użyciu giętkiego i sztywnego endoskopu, włączając w to biopsję, pobieranie wymazów,

e) gustometria,
f) badanie wydzielania śliny,
g) interpretacja badań obrazowych,
h) leczenia zachowawczego,
i) leczenia chirurgicznego;

7) biegłą znajomością teoretyczną i doświadczeniem klinicznym oraz umiejętnościami praktycznymi w odniesieniu do wskazanych procedur w zakresie głowy i szyi:
a) badanie kliniczne czynności nerwów czaszkowych,
b) interpretacja wyników badań hormonalnych tarczycy,
c) punkcja cienkoigłowa,
d) leczenia zachowawczego,
e) leczenia chirurgicznego.

3. Zasady leczenia bólu i antybiotykoterapia

***Oczekuje się, że lekarz po ukończeniu modułu podstawowego w zakresie otorynolaryngologii wykaże się wiedzą i umiejętnościami obejmującymi*:**

1) podstawową umiejętność rozpoznawania rodzajów bólu, oceny klinicznej (w tym ilościowa i jakościowa) oraz aktualne zasady leczenia bólu wg WHO;
2) zasady profilaktyki oraz zwalczania zakażeń szpitalnych i racjonalną antybiotykoterapię.

III.FORMY I METODY SZKOLENIA

A – Kursy specjalizacyjne

Uwaga: Lekarz uzyska zaliczenie tylko tych kursów, które zostały wpisane na prowadzoną przez CMKP listę kursów specjalizacyjnych, publikowaną corocznie na stronie internetowej CMKP: www.cmkp.edu.pl.

Czas trwania kursów jest określony w dniach i godzinach dydaktycznych, przy czym 1 godzina dydaktyczna trwa 45 minut. Łączny czas trwania poszczególnych zajęć dydaktycznych w trakcie jednego dnia kursu nie może przekraczać 8 godzin dydaktycznych.

Wybrane kursy specjalizacyjne mogą być realizowane w formie e-learningowej. Kursy specjalizacyjne objęte programem specjalizacji są realizowane w dni robocze.

1. Kurs: „Otologia – wprowadzenie do diagnostyki i terapii"

Cel kursu:

zapoznanie się z podstawowymi procedurami diagnostycznymi dotyczącymi wrodzonych i nabytych schorzeń ucha oraz możliwościami leczenia zachowawczego i/lub chirurgicznego.

Zakres wiedzy:

Wstępna problematyka otologii, ze szczególnym uwzględnieniem:

1) anatomii topograficznej;
2) dolegliwości i objawów;
3) diagnostyki chorób omawianego regionu (zbieranie wywiadu);
4) badań dodatkowych i ich interpretacji;
5) leczenia zachowawczego z wykorzystaniem współczesnej wiedzy;
6) podstaw do kwalifikacji do leczenia operacyjnego.

Czas trwania kursu: 3 dni (24 godziny dydaktyczne).

Forma realizacji kursu: z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub stacjonarnie.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy objętej programem kursu.

2. Kurs: „Rynologia – wprowadzenie do diagnostyki i terapii"

Cel kursu:

zapoznanie się z podstawowymi procedurami diagnostycznymi dotyczącymi wrodzonych i nabytych schorzeń zatok oraz możliwości leczenia zachowawczego i/lub chirurgicznego.

Zakres wiedzy:

Wstępna problematyka z zakresu rynologii, ze szczególnym uwzględnieniem:

1) anatomii topograficznej;
2) dolegliwości i objawów;
3) diagnostyki chorób omawianego regionu (zbieranie wywiadu);

4) badań dodatkowych i ich interpretacji;
5) leczenia z wykorzystaniem współczesnych technik.

Czas trwania kursu: 3 dni (24 godziny dydaktyczne).

Forma realizacji kursu: z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub stacjonarnie.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy objętej programem kursu.

3. Kurs: „Jama ustna, gardło, przełyk, krtań i tchawica – wprowadzenie do diagnostyki i terapii”

Cel kursu:

zapoznanie się z podstawowymi procedurami diagnostycznymi dotyczącymi wrodzonych i nabytych schorzeń jamy ustnej, gardła, przełyku, krtani i tchawicy oraz możliwościami leczenia zachowawczego i/lub chirurgicznego.

Zakres wiedzy:

Wstępna problematyka diagnostyki i terapii chorób jamy ustnej, gardła, przełyku, krtani i tchawicy, ze szczególnym uwzględnieniem:

1) anatomii topograficznej;
2) dolegliwości i objawów;
3) diagnostyki chorób omawianego regionu (zbieranie wywiadu);
4) badań dodatkowych i ich interpretacji;
5) leczenia zachowawczego z wykorzystaniem współczesnej wiedzy;
6) podstaw do kwalifikacji do leczenia operacyjnego.

Czas trwania kursu: 3 dni (24 godziny dydaktyczne).

Forma realizacji kursu: z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub stacjonarnie.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy objętej programem kursu.

4. Kurs: „Kurs praktyczny w zakresie diagnostyki otologicznej, otoneurologicznej, rynologicznej i laryngologicznej”

Cel kursu:

zapoznanie się z zasadami badań diagnostycznych oraz wykonanie i zinterpretowanie badań na odpowiednim modelu symulującym badanie z podaniem rodzaju modelu użytego do szkolenia.

Zakres wiedzy:

1) audiometria tonalna u osoby dorosłej lub dziecka;
2) audiometria słowna u osoby dorosłej lub dziecka;
3) ABR;
4) otoemisja akustyczna;
5) VNG,V-HIT;
6) badanie videotoskopowe z rejestracją obrazu;
7) badanie mikroskopowo-otoskopowe;
8) badanie fiberoskopowe nosogardła;
9) badanie endoskopowe nosa;
10) badanie endoskopowe krtani i gardła dolnego;
11) badanie ezofagoskopii;
12) przedstawienie zasad doboru aparatu słuchowego;
13) przedstawienie zasad doboru implantu słuchowego ucha środkowego, na przewodnictwo kostne i implantu ślimakowego w różnych uszkodzeniach słuchu.

Zakres umiejętności praktycznych:

1) samodzielne wykonanie i zinterpretowanie poszczególnych badań diagnostycznych na odpowiednim modelu symulującym badanie.

Czas trwania kursu: 3 dni (24 godziny dydaktyczne).

Forma realizacji kursu: stacjonarnie lub z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość oraz stacjonarnie, z zaliczeniem każdej procedury oddzielnie wraz z udokumentowaniem.

Uwaga: w przypadku okoliczności zewnętrznych utrudniających lub uniemożliwiających odbycie kursu w określonej grupie dopuszczona jest forma hybrydowa. Wszelkie wprowadzenia, demonstracje w trybie kształcenia na odległość,

a sama część ćwiczeń indywidualnie lub w grupach maksymalnie 2-3 osobowych stacjonarnie.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy i umiejętności praktycznych objętych programem kursu.

5. Kurs: „Podstawy opieki geriatrycznej”

Cel kursu:

poznanie specyfiki pacjenta geriatrycznego i odrębności klinicznych w przebiegu chorób w starości, zasad całościowej oceny geriatrycznej oraz ich praktycznego zastosowania u chorego z wielochorobowością oraz zasad prawidłowej terapii geriatrycznej i najczęstszych zespołów jatrogennych.

Zakres wiedzy:

1) starzenie demograficzne populacji polskiej, następstwa zdrowotne i społeczne, odmienność chorowania w starości, cele leczenia, możliwości oceny oczekiwanej długości życia – 1 godz.;
2) zasady prowadzenia całościowej oceny geriatrycznej i oceny jakości życia -1 godz.;
3) wybrane zespoły geriatryczne – zespół słabości, niedożywienie kaloryczno-białkowe, otępienie, depresja, majaczenie, upadki – 2 godz.;
4) farmakoterapia w geriatrii: zasady farmakoterapii w geriatrii, najczęstsze zespoły jatrogenne – 1 godz.;
5) leczenie chirurgiczne u osób starszych – ocena ryzyka związanego z zabiegiem, ryzyko znieczulenia, przygotowanie do zabiegu, zasady współpracy w zespole interdyscyplinarnym – 2 godz.;
6) niebezpieczeństwa hospitalizacji – 1 godz.

Zakres umiejętności:

1) umiejętność komunikacji z pacjentami w wieku podeszłym i ich opiekunami;
2) umiejętność wczesnego rozpoznawania dysfunkcji sprawnościowych i psychogeriatrycznych;
3) umiejętność poprawnej farmakoterapii i redukcji ryzyka polipragmazji;
4) umiejętność prewencji powikłań hospitalizacji, tj. delirium, odleżyn, infekcji wewnątrzszpitalnych, utraty samodzielności.

Czas trwania kursu: 1 dzień (8 godzin dydaktycznych).

Forma realizacji kursu: z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub stacjonarnie.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy objętej programem kursu.

6. Kurs: „Przetaczanie krwi i jej składników”

Cel kursu:

zdobycie wiedzy i umiejętności praktycznych z zakresu podstaw transfuzjologii, m.in. zasady organizacji służby krwi oraz banku krwi, pobieranie krwi oraz przetaczanie krwi i jej składników. Wprowadzenie w problematykę racjonalnego leczenia krwią i jej składnikami. Poznanie poprzetoczeniowych powikłań oraz zdarzeń i reakcji niepożądanych.

Zakres wiedzy teoretycznej:

1) zasady organizacji służby krwi:
   a) struktura organizacyjna służby krwi w Polsce,
   b) podstawy prawne działania jednostek publicznej służby krwi, szpitalnych banków krwi, pracowni immunologii transfuzjologicznej,
   c) organizacja krwiolecznictwa w podmiotach leczniczych, zasady współpracy z jednostkami publicznej służby krwi;
2) zadania szpitalnego banku krwi oraz gospodarka krwią w oddziale szpitalnym:
   a) zasady działania szpitalnego banku krwi,
   b) rola i zadania lekarza odpowiedzialnego za gospodarkę krwią,
   c) rola i zadania komitetu transfuzjologicznego,
   d) składanie zamówień na krew i jej składniki,
   e) dokumentacja szpitalnego banku krwi,
   f) dokumentacja krwiolecznictwa w oddziałach,
   g) standardowe procedury operacyjne;
3) zasady pobierania krwi, oddzielania jej składników, badania i dystrybucji:
   a) rodzaje składników krwi,
   b) metody ich otrzymywania,
   c) parametry kontroli jakości,

d) specjalistyczne składniki krwi: ubogoleukocytarne, napromieniowywane, inaktywowane,
e) warunki i sposób przechowywania oraz transportu krwi, ze szczególnym uwzględnieniem zapewnienia odpowiedniego bezpieczeństwa;

4) racjonalne leczenie krwią i jej składnikami:
   a) transfuzjologiczne aspekty leczenia niedokrwistości,
   b) kliniczne wskazania do przetaczania koncentratów krwinek płytkowych,
   c) kliniczne zastosowanie koncentratu granulocytarnego,
   d) wskazania do stosowania osocza świeżo mrożonego i krioprecypitatu,
   e) wskazania do stosowania produktów krwiopochodnych: albumina, immunoglobuliny, koncentraty czynników krzepnięcia;
5) zabiegi lecznicze:
   a) autotransfuzja,
   b) hemodilucja,
   c) upusty,
   d) aferezy lecznicze;
6) immunologia transfuzjologiczna:
   a) klinicznie ważne układy grupowe krwinek czerwonych,
   b) pojęcie przeciwciał odpornościowych,
   c) próba zgodności serologicznej,
   d) dokumentacja wyników badań,
   e) zakres badań pracowni immunologii transfuzjologicznej,
   f) zasady trwałej dokumentacji badań grup krwi,
   g) konflikt matczyno-płodowy,
   h) układ HLA i HPA;
7) bezpieczeństwo krwi i jej składników:
   a) metody zapobiegania przenoszeniu czynników chorobotwórczych drogą krwi i jej składników oraz produktów krwiopochodnych,
   b) zasady bezpiecznego stosowania krwi i jej składników,
   c) postępowanie przed przetoczeniem krwi,
   d) sposób pobierania próbek do badań,
   e) sposób kontroli krwi przeznaczonej do przetoczenia,
   f) identyfikacja biorcy,
   g) dokonywanie zabiegu przetoczenia,

h) obserwacja pacjenta w trakcie i po przetoczeniu,
i) dokumentacja związana z zabiegiem przetoczenia;

8) zdarzenia i reakcje niepożądane:
   a) poważne niepożądane zdarzenia i reakcje,
   b) rodzaje powikłań poprzetoczeniowych: niehemolityczne reakcje poprzetoczeniowe, hemolityczne reakcje poprzetoczeniowe,
   c) sposób postępowania w przypadku wystąpienia powikłań,
   d) sposób zgłaszania reakcji i zdarzeń niepożądanych oraz zdarzeń, które zostały wykryte przed przetoczeniem (ang. *near-miss events*).

Zakres umiejętności praktycznych:

1) podstawowe badania immunohematologiczne wykonywane przed przetoczeniem krwi:
   a) oznaczanie grup krwi,
   b) wykonywanie próby zgodności serologicznej,
   c) dokumentacja badań;
2) wykonywanie zabiegu przetaczania krwi:
   a) pobieranie próbek krwi do badań wykonywanych przed przetoczeniem,
   b) postępowanie z pojemnikami zawierającymi krew i jej składniki,
   c) identyfikacja biorcy i kontrola dokumentacji,
   d) dokonywanie zabiegu przetoczenia,
   e) obserwacja pacjenta w trakcie i po przetoczeniu;
3) postępowanie po przetoczeniu:
   a) postępowanie z resztkami poprzetoczeniowymi,
   b) pobieranie próbek do badań w przypadku wystąpienia powikłań poprzetoczeniowych,
   c) zgłaszanie niepożądanych zdarzeń i reakcji.

Czas trwania kursu: 2 dni (16 godzin dydaktycznych).

Forma realizacji kursu: z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość oraz stacjonarnie.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu, z zakresu wiedzy i umiejętności praktycznych objętych programem kursu.

7. Kurs: „Orzecznictwo lekarskie”

Cel kursu:

nabycie przez lekarzy wiedzy teoretycznej i praktycznej na temat prawidłowego formułowania opinii bądź orzeczeń oceniających stan zdrowia pacjenta.

Zakres wiedzy:

1) podstawowe zasady systemu ochrony zdrowia w Polsce, w tym regulacje dotyczące zawodów medycznych;
2) system zabezpieczenia społecznego w razie choroby i jej następstw realizowany w ramach: powszechnego ubezpieczenia społecznego pracowników, osób pracujących na własny rachunek i rolników, zaopatrzenia społecznego, pomocy społecznej oraz systemu wspierania osób niepełnosprawnych i pracodawców;
3) zasady orzecznictwa lekarskiego, zasady sporządzania orzeczeń, a także podstawowe zasady i cele badania stanu zdrowia dla celów orzeczniczych;
4) specyfika wzajemnej relacji między osobą badaną a lekarzem orzecznikiem;
5) zasady prawidłowego prowadzenia dokumentacji medycznej i odpowiedzialność za prowadzenie jej niezgodnie z prawem;
6) zasady odpowiedzialności prawnej lekarza (cywilnej, karnej i zawodowej), umiejętność porównania, rodzaje ubezpieczeń medycznych;
7) zakres odpowiedzialności lekarzy oraz podmiotów leczniczych. Podstawy prawa pracy;
8) pojęcie błędu medycznego, najczęstsze przyczyny błędów medycznych i zasady opiniowania w takich przypadkach;
9) istota, podział oraz zasady opiniowania sądowo-lekarskiego dotyczące: zdolności do udziału w czynnościach procesowych, uszczerbku na zdrowiu;
10) najważniejsze dziedziny, w których opiniowanie lekarskie jest konieczne i niezbędne. Odrębności opiniowania m.in. na potrzeby psychiatrii, prawa pracy, ubezpieczycieli komercyjnych;
11) znaczenie i zasady rehabilitacji leczniczej w ramach prewencji rentowej.

Czas trwania kursu: 3 dni (24 godziny dydaktyczne).

Forma realizacji kursu*:* z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub stacjonarnie.

***Forma zaliczenia kursu**:* potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy objętej programem kursu.

8. Kurs: „Profilaktyka i promocja zdrowia”

Cel kursu:

nabycie przez lekarzy wiedzy teoretycznej i praktycznej na temat aktualnych reguł prowadzenia profilaktyki chorób/problemów zdrowotnych oraz promocji zdrowia -zarówno w odniesieniu do jednostek (pacjentów) jak też społeczności, również zawodowej.

Założeniem kursu jest też kształtowanie kompetencji społecznych, w tym promowanie autorefleksji i krytycznego myślenia oraz rozwijania współpracy na rzecz zdrowia. Ponadto kurs dąży do kształtowania postaw etycznych, promowania „pro-profilaktycznej” kultury pracy w sektorze zdrowia, a także stałego samokształcenia lekarzy w celu poszerzania oraz pogłębiania wiedzy i umiejętności związanych z profilaktyką oraz promocją zdrowia.

Zakres wiedzy:

Część I: Naukowe i etyczne podstawy profilaktyki oraz promocji zdrowia:

1) modele zdrowia, determinanty zdrowia i ich nowoczesna kwantyfikacja, piramida wpływu na zdrowie (wg Freiden 2015);
2) gradient zdrowia w populacji, przyczyny i tzw. przyczyny przyczyn, w tym polityki publiczne, podejścia do przeciwdziałania nierównościom/ niesprawiedliwościom w zdrowiu, w tym tzw. *group-gap-gradient*, proporcjonalny uniwersalizm;
3) podstawowe definicje i cele profilaktyki chorób oraz promocji zdrowia, w tym promocji zdrowia wg Karty Ottawskiej (WHO 1986), podobieństwa i różnice;
4) interpretacje, podejścia i strategie profilaktyki:
    a) indywidualna w ramach opieki medycznej, w tym medycyna stylu życia, populacyjna w działaniach zdrowia publicznego,
    b) *primordial*, pierwotna, wtórna, trzeciorzędowa, czwartorzędowa -zastosowania,
    c) wysokiego ryzyka, populacyjna – zastosowania,
    d) uniwersalna, selektywna, wskazująca – zastosowania,
    e) inne podejścia i strategie profilaktyki – zastosowania;

5) interpretacje, podejścia i strategie promocji zdrowia:
   a) podejście WHO, w tym siedliskowe, zastosowania, m.in. szpitale i placówki medyczne promujące zdrowie (w tym promocja zdrowia na rzecz pracowników ochrony zdrowia), szkoły promujące zdrowie, zdrowie miasta,
   b) inne podejścia i strategie promocji zdrowia stosowane w podmiotach leczniczych:
      - cztery obszary aktywności lekarza w promocji zdrowia (wg Beattie 1991),
      - podejścia medyczne, behawioralne, edukacyjne, skoncentrowane na kliencie/upodmiotowienie, zmiana społeczna (wg Ewles, Simnett 2003),
      - udział lekarzy w przeciwdziałaniu nierównościom/niesprawiedliwościom w zdrowiu,
      - rola postaw lekarza w kształtowaniu prozdrowotnych zachowań pacjenta;
6) działalność zgodna z zasadami *Evidence Based Practice (policy/public health/disease prevention/health promotion/health education*), wykorzystanie baz dobrych praktyk;
7) zasady etyczne w działalności profilaktycznej oraz w promocji zdrowia, działania niepożądane działalności profilaktycznej/promocji zdrowia;
8) aktualne i pożądane: struktura i organizacja działalności profilaktycznej oraz promocji zdrowia, kompetencje pracowników, aspekty ekonomiczne.

Cześć II: Ogólna charakterystyka i skuteczność wybranych metod działania w profilaktyce chorób oraz w promocji zdrowia:

1) cykl życia programu szczepień, wątpliwości wobec szczepionek (*vaccine hesitancy*), modele uwarunkowań *hesitancy,* w tym 3C, 4C, 5C, podejście WHO do przeciwdziałania zjawisku *hesitancy* i zwiększania wyszczepialności (aktualnie w oparciu o model COM-B);
2) masowe (zorganizowane) badania przesiewowe, różnice w stosunku do badań diagnostycznych, kryteria wdrożenia, działania niepożądane, bilans korzyści i strat;
3) edukacja zdrowotna, edukacja pacjenta, poradnictwo, *coaching*, podobieństwa i różnice, zasady postępowania;

4) komunikowanie o zdrowiu za pośrednictwem starych i nowych mediów, możliwości i ograniczenia, cechy poprawnej informacji o zdrowiu, infodemia, profilaktyka piątego rzędu, komunikowanie ryzyka w sytuacjach kryzysowych;
5) praca ze społecznością lokalną, w tym organizacja/mobilizacja społeczności, procesy, zasady, metody postępowania, *social prescribing;*
6) zdrowie we wszystkich politykach (*Health in All Policies*), metody postępowania, w tym rzecznictwo zdrowotne, ocena wpływu na zdrowie (*Health Impact Assessment*);
7) programy zdrowotne jako narzędzie realizacji populacyjnej profilaktyki chorób i promocji zdrowia, ocena potrzeb zdrowotnych, schematy planowania, teorie zmiany zachowań, monitorowanie i ewaluacja programów;
8) przywództwo w sektorze zdrowia;
9) inne aktualne i ważne metody działania (np. interwencje niefarmaceutyczne w stosunku do COVID-19).

Część III: Zastosowania profilaktyki oraz promocji zdrowia (w tym rekomendacje, działania, metody, narzędzia, materiały, etc.) **do praktycznej kontroli chorób/ problemów zdrowotnych** (tj. do zmniejszania zapadalności, chorobowości i umieralności do poziomu, który jest w danym kontekście (czasu, miejsca, warunków) możliwy do zaakceptowania przy użyciu metod zapobiegawczych i leczniczych):

1) zalecenia żywieniowe, poprawa żywienia, minimalna interwencja w otyłości;
2) zalecenia nt. poziomu aktywności fizycznej wg WHO, zwiększanie aktywności fizycznej;
3) promocja zdrowia psychicznego, zapobieganie samobójstwom;
4) przeciwdziałanie paleniu tytoniu, w tym strategia minimalnej interwencji antytytoniowej, redukcja szkód;
5) przeciwdziałanie używaniu substancji psychoaktywnych, w tym strategia redukcji szkód, oraz uzależnieniom behawioralnym;
6) zapobieganie upadkom osób starszych;
7) inne aktualne zalecenia prozdrowotne w kontekście czynników ryzyka chorób bądź konkretnych chorób/problemów zdrowotnych (np. zanieczyszczenie powietrza, zmiana klimatu, model diety planetarnej, *One Health*);
8) zasady zarządzania epidemiami chorób zakaźnych, organizacja i funkcjonowanie opieki zdrowotnej, wnioski z pandemii COVID-19.

***Czas trwania kursu*:** 2 dni (16 godzin dydaktycznych).

***Forma realizacji kursu**:* z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub stacjonarnie.

***Forma zaliczenia kursu**:* potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy objętej programem kursu.

B – Staże kierunkowe

Lekarz jest zobowiązany do odbycia niżej wymienionych staży. Czas trwania staży podany jest w tygodniach i dniach roboczych w wymiarze czasu pracy 7 godzin 35 minut dziennie. Staż należy przedłużyć o każdy dzień nieobecności, w tym również o dni ustawowo wolne od pracy w danym roku.

1. Staż podstawowy w zakresie otorynolaryngologii

Cel stażu:

celem stażu w zakresie otorynolaryngologii jest opanowanie wiedzy teoretycznej oraz zrealizowanie programu nabycia niezbędnych umiejętności praktycznych wykonywanych samodzielnie lub pod nadzorem specjalisty.

Zakres wiedzy teoretycznej:

Lekarz w czasie stażu zapoznaje się z zasadami rozpoznawania i leczenia chorób, którymi zajmuje się otorynolaryngologia (zgodnie z punktem II niniejszego programu).

Zakres umiejętności praktycznych:

W czasie stażu lekarz asystuje i wykonuje zabiegi oraz stosuje procedury wymienione w punkcie II niniejszego programu. Ponadto lekarz powinien nabyć wystarczającą umiejętność i biegłość w leczeniu powikłań po operacjach w obrębie uszu, nosa i zatok obocznych, jamy ustnej, gardła i krtani, jak również w samodzielnym wykonywaniu następujących zabiegów diagnostycznych i leczniczych u osób dorosłych i u dzieci:

1) przedmuchiwanie i kateteryzacja trąbek słuchowych;
2) endoskopia zatok szczękowych;
3) tamponada przednia i tylna przy krwawieniach z nosa;
4) paracenteza, utrudnione usunięcie woskowiny i ciała obcego z ucha;

5) usuwanie ciał obcych z nosa;
6) nastawianie złamanych kości nosa;
7) kontrola endoskopowa nosogardła i krtani;
8) samodzielne wykonanie tracheotomii.

Forma zaliczenia stażu (u kierownika specjalizacji):

1) złożenie kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej objętej programem stażu;
2) zaliczenie sprawdzianu z umiejętności praktycznych – potwierdzenie przez kierownika specjalizacji wykonanych przez lekarza zabiegów lub procedur medycznych objętych programem stażu.

Czas trwania stażu: 78 tygodni (390 dni roboczych).

Miejsce stażu: oddział otorynolaryngologii, który posiada akredytację do prowadzenia szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie otorynolaryngologii. Lekarz może odbyć część stażu podstawowego w zakresie otorynolaryngologii w innym akredytowanym ośrodku otorynolaryngologicznym w przypadku, gdy ośrodek prowadzący szkolenie specjalizacyjne nie ma w sposób zadowalający rozwiniętej diagnostyki i operacji w ważnych działach otorynolaryngologii, np. otologii, rynologii, onkologii laryngologicznej itp. Wskazane jest wtedy skierowanie lekarza na staż uzupełniający w tym zakresie do innego kompetentnego ośrodka otorynolaryngologicznego.

Miejsce realizacji dyżurów medycznych: oddział otorynolaryngologii będący miejscem realizacji stażu podstawowego.

2. Staż kierunkowy w zakresie chirurgii ogólnej

Cel stażu:

zapoznanie się z organizacją oddziału chirurgicznego i zapoznanie się z podstawowymi czynnościami chirurgicznymi wykonywanymi w oddziale, ambulatorium i/lub na izbie przyjęć.

Zakres wiedzy teoretycznej:

Lekarz w czasie stażu zapoznaje się z organizacją pracy oddziału chirurgii, chirurgicznej izby przyjęć, gabinetów diagnostyczno-zabiegowych, poznaje najczęściej wykonywane proste operacje, zabiegi diagnostyczne i chirurgiczne.

Zakres umiejętności praktycznych:

1) badanie chirurgiczne, głowy, klatki piersiowej, brzucha, kończyn;

2) założenie cewnika do pęcherza moczowego;
3) rozpoznanie na podstawie badania przedmiotowego i badań obrazowych: odmy opłucnowej, zapalenia otrzewnej, niedrożności przewodu pokarmowego;
4) zaopatrzenie rany pourazowych powłok ciała;
5) lekarz asystuje do operacji, prostych zabiegów diagnostycznych wskazanych przez kierownika stażu, które odnoszą się do nabycia wskazanych umiejętności praktycznych.

Forma zaliczenia stażu (u kierownika stażu):

1) złożenie kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej objętej programem stażu;
2) zaliczenie sprawdzianu z umiejętności praktycznych – potwierdzenie przez kierownika stażu wykonanych przez lekarza zabiegów lub procedur medycznych objętych programem stażu.

Czas trwania stażu: 2 tygodnie (10 dni roboczych) zalecany jako pierwszy do zrealizowania ze staży kierunkowych.

Miejsce stażu: oddział chirurgii ogólnej, który posiada akredytację do prowadzenia szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie chirurgii ogólnej lub ww. stażu.

Miejsce realizacji dyżurów medycznych: w miejscu odbywania stażu podstawowego.

3. Staż kierunkowy w zakresie otorynolaryngologii dziecięcej

Cel stażu:

zapoznanie się ze specyfiką procedur otolaryngologicznych realizowanych u dzieci w różnym wieku.

Zakres wiedzy teoretycznej:

Lekarz w czasie stażu zapoznaje się ze specyfiką diagnostyki i odmienności patologii chorób nosa, gardła, krtani i uszu w wieku rozwojowym w klinice lub oddziale otolaryngologii dziecięcej.

Zakres umiejętności praktycznych:

Nabycie umiejętności prawidłowej oceny nosa, gardła, krtani i uszu w wieku rozwojowym, ze szczególnym uwzględnieniem dziecka małego.

Forma zaliczenia stażu (u kierownika stażu):

1) złożenie kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej objętej programem stażu;

2) zaliczenie sprawdzianu z umiejętności praktycznych – potwierdzenie przez kierownika stażu wykonanych przez lekarza zabiegów lub procedur medycznych objętych programem stażu.

Czas trwania stażu: 2 tygodnie (10 dni roboczych).

Miejsce stażu: jednostka, która posiada akredytację do prowadzenia specjalizacji w dziedzinie otorynolaryngologii dziecięcej lub ww. stażu.

Miejsce realizacji dyżurów medycznych: w miejscu odbywania stażu podstawowego.

4. Staż kierunkowy w zakresie audiologii i foniatrii

Cel stażu:

zapoznanie się z badaniami uszu i krtani, specyfiką badań słuchu, głosu i mowy, możliwościami protezowania zaburzeń słuchu oraz rehabilitacji zaburzeń głosu i mowy.

Zakres wiedzy teoretycznej:

Lekarz w czasie stażu zapoznaje się ze specyfiką diagnostyki i leczenia zaburzeń słuchu, głosu i mowy w klinice lub oddziale audiologii i foniatrii.

Zakres umiejętności praktycznych:

Nabycie umiejętności prawidłowej oceny badań audiometrycznych, elektrofizjologicznych i przesiewowych słuchu oraz badań pozwalających na ocenę głosu i mowy.

Forma zaliczenia stażu (u kierownika stażu):

1) złożenie kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej objętej programem stażu;
2) zaliczenie sprawdzianu z umiejętności praktycznych – potwierdzenie przez kierownika stażu wykonanych przez lekarza zabiegów lub procedur medycznych objętych programem stażu.

Czas trwania stażu: 2 tygodnie (10 dni roboczych).

Miejsce stażu: jednostka, która posiada akredytację do prowadzenia szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie audiologii i foniatrii lub ww. stażu.

Miejsce realizacji dyżurów medycznych: w miejscu odbywania stażu podstawowego.

C – Szkolenie umiejętności wykonywania zabiegów i procedur medycznych

Oznaczenie procedur:

Kod A – wykonywanie samodzielne z asystą lub pod nadzorem kierownika specjalizacji albo lekarza specjalisty przez niego wyznaczonego (liczba)

Kod B – w których lekarz uczestniczy jako pierwsza asysta (liczba)

Wykaz i liczba zabiegów oraz procedur medycznych, które obowiązują lekarza w trakcie realizacji ***stażu podstawowego:***

Zabiegi/procedury medyczne	kod A	kod B
I. Otologia		
Procedury diagnostyczne		
1. otoskopia	50	0
2. endoskopia nosa, zatok, gardła i krtani	50	0
3. badanie stroikami	50	0
4.audiometria tonalna	25	0
5.audiometria słowna	15	0
6.audiometria nadprogowa	10	0
7.audiometria impedancyjna	30	0
8.audiometria odpowiedzi wywołanych (ABR, ERA)	15	0
9. otoemisje akustyczne (OEA)	0	25
10. metody/testy badań przesiewowych dotyczących słuchu, głosu, smaku i węchu	0	20
Ocena czynności narządu równowagi (z obserwacją oczopląsu w okularach Frenzla)		
1. oczopląs samoistny	25	0
2.oczopląs wywołany ze zmiany położenia	20	0
3.odruchy statokinetyczne (np. Unterberger'a, Romberg'a)	20	0

Zabiegi/procedury medyczne	kod A	kod B
Czynność nerwu twarzowego		
1. testy topodiagnostyczne: Schirmer'a, smakowe, odruch z mięśnia strzemiączkowego	25	0
Interpretacja badań obrazowych		
1.klasyczne zdjęcia RTG, TK, MR, angiografii i innych	0	25
II. Nos i zatoki przynosowe		
Procedury diagnostyczne		
1.rynoskopia przednia i tylna	50	0
2.endoskopia jam nosa i nosogardła	50	0
3.badanie węchu	25	0
Zatoki przynosowe		
1. endoskopia jam nosa zatok przynosowych	0	10
2. otwarcie i płukanie zatoki szczękowej	0	10
III. Krtań, tchawica		
Procedury diagnostyczne		
1. laryngoskopia pośrednia	20	0
2. laryngoskopia z użyciem optyki	15	0
3. przeznosowa laryngoskopia przy użyciu giętkiego endoskopu	15	0
Procedury chirurgiczne		
1.intubacja dotchawicza	0	5
IV. Jama ustna, gardło, przełyk		
Procedury diagnostyczne (dorosłych i dzieci)		
1. nasofaryngoskopia	25	0
2.hipofaryngoskopia	25	0
3. endoskopowa ocena narządów jamy ustnej, gardła i	0	25

Zabiegi/procedury medyczne	kod A	kod B
przełyku, przy użyciu giętkiego i sztywnego endoskopu, włączając w to biopsję, pobieranie wymazów		
Procedury chirurgiczne		
1. usuwanie kamieni gruczołów ślinowych z dojścia przez jamę ustną	0	5
2. usuwanie ciał obcych	0	10
V. Głowa i szyja		
Procedury diagnostyczne (dorosłych i dzieci)		
1. badanie kliniczne czynności nerwów czaszkowych	10	0
Procedury chirurgiczne		
1.nacinanie i drenaż ropni	0	10
Łącznie	**570**	**145**

D – Pełnienie dyżurów medycznych

Lekarz pełni dyżury medyczne w wymiarze przeciętnie 10 godzin 5 minut na tydzień lub wykonuje pracę w systemie zmianowym lub równoważnym czasie pracy, w maksymalnym czasie pracy dopuszczonym w przepisach o działalności leczniczej, tj. w wymiarze przeciętnie 48 godzin na tydzień, w tym dyżur medyczny, w przyjętym okresie rozliczeniowym. Lekarz może pełnić towarzyszące lub samodzielne dyżury medyczne. Kierownik specjalizacji w porozumieniu z kierownikiem podmiotu lub komórki organizacyjnej tego podmiotu wyraża, za pomocą SMK, zgodę na pełnienie samodzielnych dyżurów medycznych przez lekarza odbywającego szkolenie specjalizacyjne.

W przypadku dyżurów medycznych odbywanych w trakcie stażu kierunkowego, lekarzowi przysługuje możliwość wyboru miejsca odbywania dyżurów. Lekarz może odbywać dyżury medyczne w jednostce prowadzącej szkolenie specjalizacyjne lub w jednostce prowadzącej staż kierunkowy. Decyzję w tym zakresie lekarz podejmuje w porozumieniu z kierownikiem specjalizacji

Przebieg i organizacja dyżurów medycznych odbywa się na zasadach określonych w przepisach ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentysty.

E – Samokształcenie

Lekarz jest zobowiązany do ciągłego i aktywnego samokształcenia w celu pogłębiania swojej wiedzy, śledzenia postępów w dziedzinie otorynolaryngologii, a w szczególności korzystania z polecanych pozycji piśmiennictwa, uczestniczenia w posiedzeniach edukacyjnych towarzystw naukowych, napisania publikacji i udziału w innych formach samokształcenia wskazanych przez kierownika specjalizacji. Lekarz zobowiązany jest również do samokształcenia w chirurgii ucha i kości skroniowej oraz masywu szczękowo-sitowego prowadzonego w formie ćwiczeń praktycznych na odpowiednich preparatach i symulatorach, które są realizowane w ramach kursów lub innych otwartych form szkolenia.

1. Studiowanie piśmiennictwa

Lekarz powinien korzystać z aktualnych podręczników i czasopism naukowych z zakresu otorynolaryngologii, a także z innych źródeł wiedzy wskazanych przez kierownika specjalizacji.

2. Udział w działalności edukacyjnej

Udokumentowany udział w zjazdach i sympozjach z dziedziny otorynolaryngologii i/lub otorynolaryngologii dziecięcej (min. 4 w ciągu 2 lat) oraz innych wydarzeniach edukacyjnych organizowanych przez instytucje działające w zakresie ochrony zdrowia.

3. Dodatkowe dni na samokształcenie

Lekarzowi odbywającemu kształcenie specjalizacyjne przysługuje od dnia 1 stycznia 2019 r., 6 dni rocznie na samokształcenie, przeznaczonych na udział w konferencjach, kursach naukowych, kursach doskonalących i innych szkoleniach, związanych bezpośrednio z realizowaną przez lekarza dziedziną szkolenia specjalizacyjnego, zgodnie z wyborem i potrzebami edukacyjnymi lekarza. Termin i sposób wykorzystania przez lekarza dodatkowych dni na samokształcenie wskazuje w uzgodnieniu z lekarzem kierownik specjalizacji poprzez odpowiednie skrócenie

innych obowiązkowych elementów szkolenia specjalizacyjnego. Skrócenie to nie może dotyczyć kursów specjalizacyjnych a jedynie stażu podstawowego lub staży kierunkowych, przy czym wszystkie elementy szkolenia specjalizacyjnego (staże) muszą być zrealizowane i zaliczone. Kierownik specjalizacji w pierwszej kolejności decyduje o odpowiednim skróceniu czasu trwania stażu podstawowego, a jedynie w przypadku braku takiej możliwości odpowiednio skraca czas trwania staży kierunkowych, przy czym staż kierunkowy nie może ulec skróceniu o więcej niż połowę czasu trwania przewidzianą programem specjalizacji. Dodatkowe dni na samokształcenie niewykorzystane w danym roku specjalizacji nie przechodzą na kolejne lata szkolenia specjalizacyjnego.

IV.OCENA WIEDZY I UMIEJETNOŚCI PRAKTYCZNYCH

1. Sprawdziany i kolokwia z wiedzy teoretycznej

Lekarz jest zobowiązany do:

1) zaliczenia sprawdzianu lub kolokwium na zakończenie każdego kursu specjalizacyjnego z zakresu wiedzy objętej programem kursu (u kierownika kursu);
2) złożenia kolokwium na zakończenie każdego stażu z zakresu wiedzy objętej programem stażu (u kierownika stażu/kierownika specjalizacji).

2. Bieżąca ocena oraz sprawdziany umiejętności praktycznych

Kierownik specjalizacji lub kierownik stażu dokonuje bieżącej oceny umiejętności praktycznych nabywanych przez lekarza, w czasie poszczególnych staży.
Lekarz jest zobowiązany do zaliczenia sprawdzianu z umiejętności praktycznych (objętych programem stażu), tj. zaliczenie przez lekarza zabiegów i procedur medycznych wykonanych samodzielnie z asystą lub pod nadzorem kierownika specjalizacji albo lekarza specjalisty przez niego wyznaczonego (kod A) lub zabiegów i procedur medycznych, w których lekarz uczestniczy jako pierwsza asysta (kod B). Zaliczenie zostaje odnotowane w Elektronicznej Karcie Specjalizacji.

V. CZAS TRWANIA MODUŁU PODSTAWOWEGO

Czas trwania modułu podstawowego w zakresie otorynolaryngologii wynosi 2 lata.

Przebieg szkolenia specjalizacyjnego			
Nr kursu	**Kursy specjalizacyjne:**	**Czas trwania**	
		liczba tygodni	**liczba dni roboczych**
1.	Kurs: „Otologia – wprowadzenie do diagnostyki i terapii”	0,6	3
2.	Kurs: „Rynologia – wprowadzenie do diagnostyki i terapii”	0,6	3
3.	Kurs: „Jama ustna, gardło, przełyk, krtań i tchawica – wprowadzenie do diagnostyki i terapii”	0,6	3
4.	Kurs: „Kurs praktyczny w zakresie diagnostyki otologicznej, otoneurologicznej, rynologicznej i laryngologicznej”	0,6	3
5.	Kurs: „Podstawy opieki geriatrycznej”	0,2	1
6.	Kurs: „Przetaczanie krwi i jej składników”	0,4	2
7.	Kurs: „Orzecznictwo lekarskie”	0,6	3
8.	Kurs: „Profilaktyka i promocja zdrowia”	0,4	2
Łącznie czas trwania kursów specjalizacyjnych		**4 tyg.**	**20**
Nr stażu	**Staże kierunkowe:**	**Czas trwania**	
		liczba tygodni	**liczba dni roboczych**
1.	Staż podstawowy w zakresie otorynolaryngologii	78	390
2.	Staż kierunkowy w zakresie chirurgii ogólnej	2	10
3.	Staż kierunkowy w zakresie otorynolaryngologii dziecięcej	2	10
4.	Staż kierunkowy w zakresie audiologii i foniatrii	2	10

Łącznie czas trwania staży kierunkowych	**84 tyg.**	**420**
Samokształcenie	4 dni	4
Łącznie czas trwania kształcenia specjalizacyjnego	**88 tyg. i 4 dni**	**444**
Urlopy i dni wolne od pracy:	**Czas trwania**	
	liczba tygodni	**liczba dni roboczych**
Urlopy wypoczynkowe	10 tyg. i 2 dni	52
Dni ustawowo wolne od pracy	5 tyg. i 1 dzień	26
Łącznie czas trwania szkolenia specjalizacyjnego	**104 tyg. i 2 dni**	**522**
Dodatkowe dni na samokształcenie (6 dni w każdym roku specjalizacji) przeznaczone na udział w konferencjach, kursach naukowych i doskonalących i innych szkoleniach w danej dziedzinie specjalizacji do wyboru lekarza	12	

VI.ZALICZENIE MODUŁU PODSTAWOWEGO

Potwierdzenia zrealizowania i zaliczenia modułu podstawowego dokonuje lekarz pełniący funkcję kierownika specjalizacji wyznaczony przez kierownika jednostki akredytowanej, w której lekarz odbywa moduł podstawowy.

CENTRUM MEDYCZNE
KSZTAŁCENIA
PODYPLOMOWEGO

Program modułu specjalistycznego w zakresie

AUDIOLOGII I FONIATRII

Aktualizacja 2024 r.

Zaktualizowany program obowiązuje osoby specjalizujące się oraz jednostki szkolące.

Zmiany zostały przyjęte przez zespół ekspertów w składzie:

1. Prof. dr hab. n. med. Mariola Śliwińska-Kowalska – konsultant krajowy w dziedzinie audiologii i foniatrii;
2. Dr hab. n. med. Bożena Wiskirska-Woźnica – przedstawiciel konsultanta krajowego;
3. Prof. dr hab. n. med. Wiesław Konopka – przedstawiciel Polskiego Towarzystwa Audiologicznego i Foniatrycznego;
4. Dr hab. n. med. Agata Szkiełkowska – przedstawiciel Naczelnej Rady Lekarskiej;
5. Prof. dr hab. n. med. Artur Niedzielski – przedstawiciel Centrum Medycznego Kształcenia Podyplomowego;
6. Lek. med. Remigiusz Ziarno – przedstawiciel Naczelnej Rady lekarskiej odbywający szkolenie specjalizacyjne.

Aktualizacja 2024 r. dotyczy:

stażu podstawowego w zakresie audiologii i foniatrii

<u>dodano zapis :</u>

- Lekarz może odbyć cześć stażu podstawowego w innym ośrodku, który posiada akredytację do prowadzenia szkolenia w zakresie audiologii i foniatrii w przypadku, gdy ośrodek macierzysty nie ma w sposób zadowalający rozwiniętej diagnostyki w niektórych działach audiologii i foniatrii, np. w zakresie badań nystagmograficznych, instrumentalnych metod oceny narządu głosu, diagnostyki zaburzeń itp. Wskazane jest wtedy skierowanie lekarza na staż uzupełniający w danym zakresie do innego kompetentnego ośrodka audiologiczno-foniatrycznego.

Program modułu specjalistycznego opracował zespół ekspertów w składzie:

7. Prof. dr hab. n. med. Mariola Śliwińska-Kowalska – konsultant krajowy w dziedzinie audiologii i foniatrii;
8. Dr hab. n. med. Bożena Wiskirska-Woźnica – przedstawiciel konsultanta krajowego;
9. Prof. dr hab. n. med. Wiesław Konopka – przedstawiciel Polskiego Towarzystwa Audiologicznego i Foniatrycznego;
10. Dr hab. n. med. Agata Szkiełkowska – przedstawiciel Naczelnej Rady Lekarskiej;
11. Prof. dr hab. n. med. Artur Niedzielski – przedstawiciel Centrum Medycznego Kształcenia Podyplomowego;
12. Lek. med. Remigiusz Ziarno – przedstawiciel Naczelnej Rady lekarskiej odbywający szkolenie specjalizacyjne.

I. CELE SZKOLENIA SPECJALIZACYJNEGO

1. Uzyskane kompetencje zawodowe

Celem szkolenia specjalizacyjnego jest uzyskanie szczególnych kwalifikacji w dziedzinie audiologii i foniatrii umożliwiających, zgodnie ze współczesną wiedzą medyczną:

1) rozpoznawanie i leczenie chorób narządów słuchu i równowagi, w szczególności na wykonywanie i interpretację badań słuchu i badań układu równowagi oraz innych procedur diagnostyki otoneurologicznej, przeprowadzenie diagnostyki różnicowej oraz prowadzenie leczenia farmakologicznego w tych chorobach;
2) rozpoznawanie i leczenie chorób narządu głosu i mowy oraz połykania, w szczególności wykonywanie i interpretacja badań instrumentalnych narządu głosu i mowy, przeprowadzenie diagnostyki różnicowej oraz prowadzenie leczenia farmakologicznego w tych chorobach;
3) przeprowadzanie podstawowych zabiegów diagnostycznych i leczniczych w zakresie otochirurgii i fonochirurgii;

4) prowadzenie oraz nadzorowanie procesu rehabilitacji w chorobach narządów słuchu i równowagi oraz głosu i mowy w warunkach ambulatoryjnych, szpitalnych oraz uzdrowiskowo-sanatoryjnych;
5) udzielanie konsultacji lekarskich w dziedzinie audiologii, foniatrii oraz otoneurologii dla innych specjalności medycznych;
6) orzekanie o potrzebie rehabilitacji leczniczej, czasowej niezdolności do pracy, uszczerbku na zdrowiu, wydawanie orzeczeń lekarskich o stanie zdrowia pacjentom ubiegającym się o przyznanie świadczeń z zabezpieczenia społecznego choroby i jej następstw, z powodu chorób narządów słuchu i równowagi oraz narządu głosu i mowy;
7) wydawanie innych orzeczeń, opinii i wniosków w sprawach dotyczących osób chorych na choroby narządów słuchu i równowagi oraz narządu głosu i mowy;
8) kierowanie kliniką, oddziałem lub poradnią o profilu audiologicznym i foniatrycznym;
9) wykonywanie indywidualnej specjalistycznej praktyki lekarskiej w dziedzinie audiologii i foniatrii;
10) kierowanie eksperymentem medycznym obejmującym swoim programem zakres dziedziny audiologia i foniatria;
11) udział w procesie szkolenia lekarzy audiologów i foniatrów oraz innych pracowników medycznych w dziedzinie audiologii i foniatrii;
12) uzyskanie uprawnień do kierowania szkoleniem specjalizacyjnym w dziedzinie audiologii i foniatrii innych lekarzy oraz w dziedzinach pokrewnych mających zastosowanie w ochronie zdrowia;
13) uczestniczenie w działaniach mających na celu zapobieganie chorobom słuchu, układu równowagi oraz narządu głosu i mowy;
14) propagowanie profilaktyki i promocji zdrowia.

2. Uzyskane kompetencje społeczne

Lekarz w czasie szkolenia specjalizacyjnego kształtuje i rozwija postawę etyczną oraz doskonali kompetencje społeczne, a w szczególności:

1) kierowanie się w swoich działaniach nadrzędną zasadą dobra chorego;
2) respektowanie społecznie akceptowanego systemu wartości oraz zasad deontologicznych;
3) umiejętność podejmowania decyzji oraz gotowość wzięcia odpowiedzialności za postępowanie swoje i powierzonego sobie zespołu;

4) umiejętność właściwej organizacji pracy własnej i harmonijnej współpracy w zespole;
5) umiejętność nawiązywania relacji z pacjentem oraz rodziną i opiekunem pacjenta, z poszanowaniem godności osobistej oraz zróżnicowania kulturowego, etnicznego i społecznego;
6) znajomość psychologicznych uwarunkowań relacji lekarz – pacjent;
7) umiejętność przekazywania informacji o stanie zdrowia, rokowaniach i postępowaniu diagnostyczno-terapeutycznym.

II. WYMAGANA WIEDZA

Oczekuje się, że lekarz po ukończeniu szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie audiologii i foniatrii wykaże się przedstawioną poniżej wiedzą:

1) embriologia, anatomia, histologia z elementami ultrastruktury narządów słuchu, równowagi, głosu i mowy oraz połykania;
2) neuroanatomia i neurofizjologia procesów komunikatywnych (fizjologia słyszenia, fonacji, artykulacji, neurolingwistyka) oraz narządu równowagi;
3) rozwój procesu komunikatywnego dziecka z uwzględnieniem metod oceny tego procesu;
4) podstawy genetyki i poradnictwa genetycznego w chorobach narządów słuchu i równowagi, głosu i mowy;
5) swoiste i nieswoiste mechanizmy odpowiedzi immunologicznej oraz molekularne aspekty odpowiedzi immunologicznej w chorobach narządów słuchu, równowagi, głosu i mowy;
6) elementy psychoakustyki, akustyki głosu i mowy, fonetyki akustycznej;
7) metody badań słuchu, topodiagnostyka uszkodzeń słuchu;
8) metody badań słuchu w wieku rozwojowym;
9) organizacja przesiewowych badań słuchu;
10) metody diagnostyki zaburzeń ośrodkowych słuchu, w tym neuropatii słuchowej;
11) metody badań układu równowagi oraz diagnostyka różnicowa zaburzeń narządu przedsionkowego;
12) manewry diagnostyczne w łagodnych napadowych położeniowych zawrotach głowy;

13) metody badań narządu głosu, z uwzględniem badań instrumentalnych;
14) wykorzystanie i interpreatcja badań radiologicznych w audiologii i foniatrii (w tym TK, NMR, USG);
15) podstawy psychologii klinicznej (diagnostyka i psychoterapia);
16) zasady współpracy audiologa i foniatry z otorynolaryngologiem, otorynolaryngologiem-onkologiem, psychologiem, psychiatrą, neurologiem, logopedą i protetykiem słuchu;
17) epidemiologia, etiologia i patofizjologia chorób narządów słuchu, równowagi, głosu i mowy;
18) klinika zaburzeń słuchu u dzieci;
19) klinika zaburzeń słuchu u dorosłych;
20) zaburzenia słuchu w schorzeniach pozalaryngologicznych (m.in. zapalenia swoiste – gruźlica, AIDS, choroby zakaźne i pasożytnicze, choroby przemiany materii, choroby nerek, konflikt serologiczny, schorzenia neurologiczne);
21) diagnostyka szumów usznych;
22) klinika zaburzeń układu równowagi;
23) klinika zaburzeń głosu u dzieci i dorosłych;
24) opóźniony rozwój mowy u dziecka – diagnostyka, leczenie i rehabilitacja;
25) wady rozwojowe obwodowego narządu mowy – diagnostyka, leczenie i rehabilitacja;
26) ośrodkowe zaburzenia mowy – diagnostyka, leczenie i rehabilitacja;
27) zaburzenia mowy w schorzeniach psychiatrycznych (m.in. autyzm, mutyzm, logofobia);
28) zaburzenia płynności mowy;
29) dysfagia – diagnostyka, leczenie i rehabilitacja;
30) famakoterapia chorób narządów słuchu, równowagi, głosu i mowy;
31) kwalifikowanie do zabiegów operacyjnych w chorobach narządów słuchu i równowagi;
32) kwalifikowanie do zabiegów operacyjnych w chorobach narządu głosu i mowy;
33) znajomość technik zabiegów fonochirurgicznych;
34) rehabilitacja uszkodzeń słuchu (kwalifikowanie do protezowania, implantu kostnego, implantu ucha środkowego, wszczepu ślimakowego i innych, zasady prowadzenia rehabilitacji u dzieci i dorosłych);
35) zasady rehabilitacji głosu i mowy u dziecka z wadą słuchu;

36) leczenie i rehabilitacja szumów usznych;
37) postępowanie rehabilitacyjne w zawrotach głowy, w tym manewry repozycyjne w łagodnych napadowych położeniowych zawrotach głowy;
38) rehabilitacja zaburzeń głosu;
39) rehabilitacja głosu i mowy po leczeniu operacyjnym raka krtani;
40) rehabilitacja innych zaburzeń mowy (ze szczególnym uwzględnieniem jąkania, mowy bezładnej);
41) zasady fizjoterapii w audiologii i foniatrii;
42) orzecznictwo lekarskie w zaburzeniach narządów słuchu, równowagi, głosu i mowy, w tym dla celów ubezpieczeniowych, sądowych i innych;
43) orzekanie o chorobach zawodowych narządu słuchu i narządu głosu, udział lekarza audiologa i foniatry w postępowaniu diagnostyczno-orzeczniczym;
44) profilaktyka i promocja zdrowia w chorobach narządów słuchu, równowagi, głosu i mowy;
45) zadania foniatry i audiologa we wczesnym wykrywaniu nowotworów w zakresie głowy i szyi;
46) kwalifikacja dzieci z zaburzeniami procesu komunikatywnego do szkół i ośrodków szkolno-wychowawczych;
47) organizacja gabinetu audiologiczno-foniatrycznego, zagadnienia prawno-lekarskie w praktyce audiologa i foniatry.

III. WYMAGANE UMIEJĘTNOŚCI PRAKTYCZNE

Oczekuje się, że po ukończeniu szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie audiologii i foniatrii lekarz wykaże się umiejętnościami:

1) zebranie wywiadów ukierunkowanych na choroby narządów słuchu, równowagi, głosu i mowy oraz połykania;
2) przeprowadzenie badania fizykalnego chorych na choroby narządów słuchu, równowagi, głosu i mowy oraz interpretacja stwierdzonych objawów;
3) przeprowadzenie diagnostyki różnicowej podstawowych objawów chorób narządów słuchu, równowagi, głosu i mowy;
4) wykonanie badania stroboskopowego krtani i mikrootoskopowego oraz zinterpretowanie ich wyników;
5) wykonanie endoskopii bezpośredniej krtani i jamy nosowo-gardłowej;

6) przeprowadzenie badań akumetrycznych, prób statyczno-dynamicznych oraz oceny klinicznej parametrów głosowych (skala GRBAS, wskaźnik niepełnosprawności głosowej, czas fonacji), wraz z interpretacją wyników tych badań;
7) przeprowadzenie badań słuchu, w tym audiometrii tonalnej, prób nadprogowych, audiometrii słownej, audiometrii impedancyjnej, otoemisji akustycznych, słuchowych potencjałów wywołanych pnia mózgu, słuchowych potencjałów wywołanych średnio- i późnolatencyjnych wraz z interpretacją wyników tych badań;
8) wykonanie i interpretacja wyników badań słuchu specyficznych dla wieku dziecięcego, w tym badań behawioralnych (audiometria nieuwarunkowana, audiometria uwarunkowana bodźcem wzrokowym), audiometrii zabawowej, badania mową;
9) przeprowadzenie badań oceniających procesy ośrodkowego przetwarzania słuchowego, w tym badań audiometrii mowy utrudnionej, testów lokalizacji i lateralizacji dźwięku, testów integracji obuusznej, testów rozróżniania czasowego bodźców dźwiękowych oraz badań elektrofizjologicznych (fala P-300, fala niezgodności), wraz z interpretacją wyników;
10) przeprowadzenie badań obiektywnych układu równowagi, w tym prób kalorycznej i obrotowej oraz badań posturograficznych, wraz z interpretacją wyników tych badań;
11) przeprowadzenie i interpretacja wyników badań instrumentalnych narządu głosu, w tym analizy akustycznej głosu;
12) przeprowadzenie i interpretacja wyniku próby obciążeniowej głosu;
13) interpretacja wyników innych badań dodatkowych (w tym badań obrazowych, badań krwi, badań histopatologicznych oraz bakteriologicznych);
14) prowadzenie leczenia farmakologicznego zaburzeń słuchu, równowagi, głosu i mowy;
15) przeprowadzenie kwalifikacji do operacji poprawiających słuch;
16) przeprowadzenie kwalifikacji do operacji krtani;
17) wykonanie podstawowych zabiegów w zakresie oto- i fonochirurgii;
18) dobór aparatu słuchowego u dziecka do 4-go roku życia;
19) dobór aparatu słuchowego u dziecka powyżej 4-go roku życia i u osoby dorosłej;

20) praktyczna znajomość procedury wymiany procesora mowy;
21) ocena korzyści z aparatu słuchowego;
22) przeprowadzenie manewrów diagnostycznych i leczniczych w łagodnych napadowych położeniowych zawrotach głowy;
23) prowadzenie ćwiczeń poprawiających technikę emisji głosu;
24) prowadzenie ćwiczeń rehabilitacyjnych w różnych postaciach klinicznych zaburzeń głosu i mowy (zaburzenia artykulacji, prosty opóźniony rozwój mowy, zaburzenia płynności mowy, u chorych po częściowych laryngektomiach);
25) prowadzenie/nadzorowanie rehabilitacji głosu i mowy w rozszczepach podniebienia;
26) prowadzenie/nadzorowanie procesu rehabilitacji głosu zastępczego u chorych po całkowitych laryngektomiach;
27) przeprowadzenie instruktażu używania protezy głosowej, wymiana wentylacyjnej protezy głosowej;
28) wnioskowanie o aparaty wspomagające rehabilitację mowy;
29) opracowywanie programów promocji zdrowia i zapobiegania chorobom narządu słuchu, głosu i mowy dla określonej populacji lub obszaru kraju;
30) prowadzenie poradnictwa zawodowego oraz działalności orzeczniczej w zakresie chorób narządów słuchu, równowagi, głosu i mowy.

IV. FORMY I METODY SZKOLENIA

A – Kursy specjalizacyjne

Uwaga: Lekarz uzyska zaliczenie tylko tych kursów, które zostały wpisane na prowadzoną przez CMKP listę kursów specjalizacyjnych, publikowaną corocznie na stronie internetowej CMKP: www.cmkp.edu.pl.

Czas trwania kursów jest określony w dniach i godzinach dydaktycznych, przy czym 1 godzina dydaktyczna = 45 minut. Łączny czas trwania poszczególnych zajęć dydaktycznych w trakcie jednego dnia kursu nie może przekraczać 8 godzin dydaktycznych.
Wybrane kursy specjalizacyjne mogą być realizowane w formie e-learningowej.
Kursy specjalizacyjne objęte programem specjalizacji są realizowane w dni robocze.

1. Kurs wprowadzający: „Wprowadzenie do specjalizacji w dziedzinie audiologii i foniatrii”

Cel kursu:

nabycie przez lekarza wiedzy dotyczącej zasad wykonywania pracy w zawodzie lekarza oraz celów i obszarów działania specjalisty w dziedzinie audiologii i foniatrii.

Zakres wiedzy:

1) podstawy dobrej praktyki lekarskiej, w tym zasady praktyki opartej na rzetelnych i aktualnych publikacjach;
2) podstawy farmakoekonomiki;
3) formalnoprawne podstawy doskonalenia zawodowego lekarzy;
4) podstawy onkologii;
5) zagadnienia bezpieczeństwa w opiece zdrowotnej dotyczące bezpieczeństwa pacjentów i lekarzy;
6) wprowadzenie do przedmiotów klinicznych objętych programem danego szkolenia specjalizacyjnego;
7) zadania, kompetencje i oczekiwane wyniki kształcenia specjalisty w tej dziedzinie.

Czas trwania kursu: 1 dzień (8 godzin dydaktycznych), w pierwszym roku odbywania szkolenia specjalizacyjnego.

Forma realizacji kursu: z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub stacjonarnie.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy objętej programem kursu.

2. Kurs: „Niedosłuchy uwarunkowane genetycznie”

Cel kursu:

nabycie przez lekarza wiedzy dotyczącej diagnostyki i postępowania w niedosłuchach uwarunkowanych genetycznie.

Zakres wiedzy:

1) częstość występowania i postaci niedosłuchów, u podłoża których leży mutacja genu;

2) rodzaje i fenotypy klinicznych niedosłuchów izolowanych, zespoły wad genetycznych, w których występuje niedosłuch oraz niedosłuchy mitochondrialne;
3) genetyczne uwarunkowania indywidualnej podatności rozwoju niedosłuchu związanego z procesem starzenia się i niedosłuchu związanego z narażeniem na hałas;
4) metody i zakres diagnostyki genetycznej w Polsce i na świecie;
5) poradnictwo genetyczne w Polsce;
6) perspektywy leczenia niedosłuchów genetycznych;
7) prezentacja przypadków pacjentów z uszkodzeniami izolowanymi słuchu i uszkodzeniami słuchu występującymi w zespołach wad.

Czas trwania kursu: 2 dni (16 godzin dydaktycznych).

Forma realizacji kursu: z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub stacjonarnie.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy objętej programem kursu.

3. Kurs: „Choroby zawodowe w audiologii i foniatrii”

Cel kursu:

nabycie przez lekarza wiedzy dotyczącej patofizjologii, obrazu klinicznego, profilaktyki i postępowania orzeczniczego w chorobach zawodowych narządu słuchu i narządu głosu.

Zakres wiedzy:

1) zawodowe uszkodzenie słuchu – definicja, ocena narażenia na hałas;
2) patomechanizm uszkodzenia słuchu spowodowanego hałasem;
3) obraz kliniczny zawodowego uszkodzenia słuchu;
4) zasady orzekania o chorobie zawodowej narządu słuchu;
5) trudności i kontrowersje w orzekaniu o zawodowym uszkodzeniu słuchu;
6) szacowanie ryzyka zawodowego uszkodzenia słuchu;
7) profilaktyka medyczna uszkodzeń słuchu u osób narażonych na hałas;
8) patomechanizm chorób zawodowych narządu głosu;
9) metody diagnostyki chorób zawodowych narządu głosu;
10) obraz kliniczny chorób zawodowych narządu głosu;

11) prezentacja różnych postaci dysfonii zawodowych z interpretacją wyników badań;
12) zasady orzekania o chorobie zawodowej narządu głosu;
13) profilaktyka chorób zawodowych narządu głosu; programy emisji głosu;
14) współpraca lekarza specjalisty w dziedzinie audiologii i foniatrii z lekarzem specjalistą w dziedzinie medycyny pracy.

Czas trwania kursu: 2 dni (16 godzin dydaktycznych).

Forma realizacji kursu: z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub stacjonarnie.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy objętej programem kursu.

4. Kurs: „Zaburzenia połykania w praktyce foniatrycznej”

Cel kursu:

nabycie przez lekarza wiedzy dotyczącej patofizjologii, zasad oceny klinicznej, badań instrumentalnych oraz postępowania w zaburzeniach połykania.

Zakres wiedzy:

1) podstawy fizjologii połykania, w szczególności faza ustno-gardłowa połykania, zróżnicowanie strukturalne i morfologiczne dysfagii;
2) specyfika prowadzenia wywiadu dotyczącego zaburzeń połykania;
3) zasady klinicznej oceny zaburzeń połykania;
4) badania instrumentalne w dysfagii, z uwzględnieniem FESS;
5) zasady koordynacji działań rehabilitacyjnych w dysfagii;
6) zasady planowania i kontroli rehabilitacji dysfagii prowadzonej przez logopedę;
7) zasady planowania i kontroli rehabilitacji dysfagii prowadzonej przez fizjoterapeutę;
8) rola gastroenterologa w zaburzeniach połykania;
9) postępowanie dietetyczne w dysfagii;
10) podstawowe zasady leczenia farmakologicznego w dysfagii.

Czas trwania kursu: 2 dni (16 godzin dydaktycznych).

Forma realizacji kursu: z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub stacjonarnie.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy objętej programem kursu.

5. Kurs: „Fonochirurgia”

Cel kursu:

nabycie przez lekarza wiedzy teoretycznej i praktycznej w zakresie kwalifikacji i przeprowadzania zabiegów fonochirurgicznych oraz prowadzenia rehabilitacji po operacjach krtani.

Zakres wiedzy:

1) ocena anatomiczna i czynnościowa krtani przed zabiegami fonochirurgicznymi;
2) podstawowe i specjalistyczne instrumentarium do operacji fonochirugicznych;
3) kliniczne wskazania do zabiegów fonochirurgicznych;
4) podstawowe techniki operacyjne w fonochirurgii;
5) fonochirurgia w warunkach znieczulenia miejscowego (*Office-based phonosurgery*);
6) ćwiczenia symulacyjne procedur fonochirurgicznych w znieczuleniu ogólnym;
7) ćwiczenia symulacyjne procedur fonochirurgicznych w znieczuleniu miejscowym;
8) rehabilitacja foniatryczna i logopedyczna po zabiegach fonochirurgicznych;
9) możliwości fizjoterapii w opiece nad pacjentem fonochirurgicznym;
10) prezentacja przypadków chorych wymagających fonochirurgii.

Czas trwania kursu: 2 dni (16 godzin dydaktycznych).

Forma realizacji kursu: z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub stacjonarnie.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy objętej programem kursu.

6. Kurs atestacyjny (podsumowujący): „Audiologia i foniatria”

Przed przystąpieniem do realizacji programu kursu atestacyjnego organizator kursu jest zobowiązany do przeprowadzenia kolokwium sprawdzającego wiedzę nabytą w trakcie szkolenia specjalizacyjnego. Zakres wiedzy obejmuje kursy specjalizacyjne i staże zrealizowane w ramach całego szkolenia specjalizacyjnego.

Cel kursu:

podsumowanie wiedzy nabytej w trakcie realizacji szkolenia specjalistycznego pod kątem przygotowania do egzaminu.

Zakres wiedzy:

1) podsumowanie wiedzy dotyczącej metod diagnostycznych w audiologii i foniatrii;
2) podsumowanie wiedzy dotyczącej obrazu klinicznego najczęściej występujących chorób w audiologii i foniatrii;
3) podsumowanie wiedzy dotyczącej leczenia najczęściej występujących chorób w audiologii i foniatrii;
4) podsumowanie wiedzy dotyczącej metod rehabilitacyjnych w audiologii i foniatrii;
5) podsumowanie wiedzy dotyczącej profilaktyki chorób w audiologii i foniatrii;
6) podsumowanie wiedzy dotyczącej współpracy audiologa i foniatry z lekarzami innych specjalności, logopedami, protetykami słuchu i fizjoterapeutami.

Czas trwania kursu: 5 dni (40 godzin dydaktycznych), w ostatnim roku odbywania szkolenia specjalizacyjnego przed przystąpieniem do PES.

***Forma realizacji kursu*:** z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub stacjonarnie.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy objętej programem kursu.

B – Staże kierunkowe

Lekarz jest zobowiązany do odbycia niżej wymienionych staży. Czas trwania stażu podany jest w tygodniach i dniach roboczych w wymiarze czasu pracy 7 godzin 35 minut dziennie. Staż należy przedłużyć o każdy dzień nieobecności, w tym również o dni ustawowo wolne od pracy w danym roku.

1. Staż podstawowy w zakresie audiologii i foniatrii

Cel stażu:

nabycie przez lekarza ogólnej wiedzy teoretycznej i umiejętności praktycznych w zakresie oceny klinicznej stanu narządów słuchu i równowagi, głosu i mowy oraz przeprowadzania podstawowych badań instrumentalnych w audiologii i foniatrii.

Zakres wiedzy teoretycznej:

w czasie stażu lekarz poznaje specyfikę morfologiczno-czynnościową narządów słuchu, równowagi, głosu i mowy z uwzględnieniem poziomu molekularnego, zapoznaje się z obrazem klinicznym i zasadami leczenia i rehabilitacji schorzeń utrudniających komunikację międzyludzką, poznaje teoretyczne podstawy badania narządów słuchu, równowagi, głosu i mowy w zakresie audiologii i foniatrii, poznaje zasadnicze przepisy prawne dotyczące zasad profilaktyki, orzekania o niezdolności do pracy i innego postępowania orzeczniczego.

Zakres umiejętności praktycznych:

1) kliniczna ocena stanu narządów słuchu, równowagi, głosu i mowy;
2) przeprowadzenie badań: akumetrycznych i audiometrii tonalnej na przewodnictwo powietrzne i kostne, prób nadprogowych, audiometrii mowy, audiometrii impedancyjnej i otoemisji akustycznej;
3) ocena kliniczna sprawności układu równowagi, w tym przeprowadzanie manewrów położeniowych w zawrotach głowy;
4) przeprowadzenie badania stroboskopowego/videostroboskopowego;
5) interpretacja wyników badań konsultacyjnych, w tym badań psychologicznych i logopedycznych oraz wyciąganie z nich wniosków co do rozpoznania audiologiczno-foniatrycznego;
6) asystowanie przy badaniach nystagmograficznych, przy ocenie logopedycznej, przy analizie akustycznej głosu przy testach diagnostycznych zaburzeń połykania.

Forma zaliczenia stażu (u kierownika specjalizacji):

1) złożenie kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej objętej programem stażu;
2) zaliczenie sprawdzianu z umiejętności praktycznych – potwierdzenie przez kierownika specjalizacji wykonanych przez lekarza zabiegów lub procedur medycznych objętych programem stażu.

Czas trwania stażu: 53 tygodnie (265 dni roboczych).

Miejsce stażu: jednostka, która posiada akredytację do prowadzenia szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie audiologii i foniatrii.

Lekarz może odbyć cześć stażu podstawowego w innym ośrodku, który posiada akredytację do prowadzenia szkolenia w zakresie audiologii i foniatrii w przypadku, gdy ośrodek macierzysty nie ma w sposób zadowalający rozwiniętej

diagnostyki w niektórych działach audiologii i foniatrii, np. w zakresie badań nystagmograficznych, instrumentalnych metod oceny narządu głosu, diagnostyki zaburzeń itp. Wskazane jest wtedy skierowanie lekarza na staż uzupełniający w danym zakresie do innego kompetentnego ośrodka audiologiczno-foniatrycznego.

2. Staż kierunkowy w zakresie psychiatrii

Cel stażu:

nabycie przez lekarza wiedzy teoretycznej i umiejętności praktycznych dotyczących zaburzeń komunikatywnych o podłożu psychiatrycznym u dorosłych.

Zakres wiedzy teoretycznej:

w czasie stażu lekarz powinien nauczyć się oceny stanu psychicznego w kontekście interpretacji wyników badań foniatrycznych i audiologicznych.

Zakres umiejętności praktycznych:

w czasie stażu lekarz asystuje przy przeprowadzaniu wywiadów sugerujących uwarunkowania psychiatryczne zaburzeń komunikatywnych i zapoznaje się z zaburzeniami psychiatrycznymi, w których występują zaburzenia procesu komunikatywnego. Lekarz nie bierze udziału w żadnych procedurach medycznych.

Forma zaliczenia stażu (u kierownika stażu):

1) złożenie kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej objętej programem stażu;
2) zaliczenie sprawdzianu z umiejętności praktycznych – potwierdzenie przez kierownika stażu wykonanych przez lekarza zabiegów lub procedur medycznych objętych programem stażu.

Czas trwania stażu: 2 tygodnie (10 dni roboczych).

Miejsce stażu: jednostka, która posiada akredytację do prowadzenia szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie psychiatrii lub ww. stażu.

3. Staż kierunkowy w zakresie psychiatrii dziecięcej

Cel stażu:

nabycie przez lekarza wiedzy teoretycznej i umiejętności praktycznych dotyczących zaburzeń komunikatywnych o podłożu psychiatrycznym u dzieci.

Zakres wiedzy teoretycznej:

w czasie stażu lekarz powinien zapoznać się ze specyfiką oceny psychiatrycznej w wieku rozwojowym w kontekście czynnościowych zaburzeń słuchu oraz autyzmu i mutyzmu.

Zakres umiejętności praktycznych:

w czasie stażu lekarz asystuje przy przeprowadzaniu wywiadów sugerujących uwarunkowania psychiatryczne zaburzeń komunikatywnych i zapoznaje się z zaburzeniami psychiatrycznymi u dzieci, w których występują zaburzenia procesu komunikatywnego. Lekarz nie bierze udziału w żadnych procedurach medycznych.

Forma zaliczenia stażu (u kierownika stażu):

1) złożenie kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej objętej programem stażu;
2) zaliczenie sprawdzianu z umiejętności praktycznych – potwierdzenie przez kierownika stażu wykonanych przez lekarza zabiegów lub procedur medycznych objętych programem stażu.

Czas trwania stażu: 2 tygodnie (10 dni roboczych).

Miejsce stażu: jednostka, która posiada akredytację do prowadzenia szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie psychiatrii dzieci i młodzieży lub ww. stażu.

4. Staż kierunkowy w zakresie neurologii

Cel stażu:

nabycie przez lekarza wiedzy teoretycznej i umiejętności praktycznych dotyczących diagnostyki ośrodkowych zaburzeń słuchu i równowagi, głosu i mowy oraz połykania o podłożu neurologicznym u dorosłych.

Zakres wiedzy teoretycznej:

w czasie stażu lekarz zapoznaje się z metodami neurologicznej oceny stanu klinicznego pacjenta, zwraca uwagę na neurologiczne uwarunkowania ośrodkowych zaburzeń równowagi, słuchu, głosu i mowy oraz połykania, diagnozuje kliniczne postacie chorób mogących spowodować zaburzenia równowagi, słuchu, głosu i mowy oraz połykania, a także rozpoznaje zespoły minimalnego uszkodzenia mózgu.

Zakres umiejętności praktycznych:

lekarz asystuje przy wykonywaniu EEG i uczestniczy w interpretacji jego wyników w powiązaniu ze stanem klinicznym.

Forma zaliczenia stażu (u kierownika stażu):

1) złożenie kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej objętej programem stażu;
2) zaliczenie sprawdzianu z umiejętności praktycznych – potwierdzenie przez kierownika stażu wykonanych przez lekarza zabiegów lub procedur medycznych objętych programem stażu.

Czas trwania stażu: 4 tygodnie (20 dni roboczych).

Miejsce stażu: jednostka, która posiada akredytację do prowadzenia szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie neurologii lub ww. stażu.

5. Staż kierunkowy w zakresie neurologii dziecięcej

Cel stażu:

nabycie przez lekarza wiedzy teoretycznej i umiejętności praktycznych dotyczących diagnostyki ośrodkowych zaburzeń słuchu i równowagi, głosu i mowy oraz połykania o podłożu neurologicznym u dzieci.

Zakres wiedzy teoretycznej:

w czasie stażu lekarz zapoznaje się z metodami neurologicznej oceny stanu klinicznego pacjenta w wieku rozwojowym, zwraca uwagę szczególnie na neurologiczne uwarunkowania ośrodkowych zaburzeń słuchu i mowy, diagnozuje kliniczne postacie mózgowego porażenia dziecięcego, rozpoznaje zespoły minimalnego uszkodzenia mózgu w kontekście niezdolności do uczenia się (DLS). W ramach neurologii rozwojowej ocenia także wydolność wzrokowego kanału informacyjnego.

Zakres umiejętności praktycznych:

Lekarz praktycznie asystuje przy wykonywaniu EEG i uczestniczy w interpretacji jego wyników w powiązaniu ze stanem klinicznym.

Forma zaliczenia stażu (u kierownika stażu):

1) złożenie kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej objętej programem stażu;
2) zaliczenie sprawdzianu z umiejętności praktycznych – potwierdzenie przez kierownika stażu wykonanych przez lekarza zabiegów lub procedur medycznych objętych programem stażu.

Czas trwania stażu: 4 tygodnie (20 dni roboczych).

Miejsce stażu: jednostka, która posiada akredytację do prowadzenia szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie neurologii dziecięcej lub ww. stażu.

6. Staż kierunkowy w zakresie diagnostyki, leczenia i rehabilitacji zaburzeń słuchu

Cel stażu:

nabycie przez lekarza szczegółowej wiedzy teoretycznej i umiejętności praktycznych w zakresie diagnostyki, leczenia i rehabilitacji zaburzeń słuchu.

Zakres wiedzy teoretycznej:

w czasie stażu lekarz zapoznaje się ze szczegółową diagnostyką zaburzeń słuchu, z uwzględnieniem topodiagnostyki i etiologii uszkodzenia, poznaje zasady leczenia farmakologicznego i operacyjnego niedosłuchów (kwalifikowanie do wszczepów), zasady protezowania słuchowego, podstawy treningu słuchowego, opanowuje zasady postępowania w nagłych głuchotach odbiorczych.

W czasie stażu lekarz powinien zapoznać się z podstawami neurofizjologicznymi szumów usznych, z ich diagnostyką ogólną i szczegółową, z metodami psychoakustycznego skalowania ich charakteru i natężenia, poznać metody leczenia farmakologicznego i fizjoterapeutycznego szumów, jak też zasady maskowania szumu i metodę TRT (ang. *Tinnitus Retraining Therapy*).

Zakres umiejętności praktycznych:

w czasie stażu lekarz powinien uczestniczyć w badaniach elektrofizjologicznych słuchu, w prowadzeniu treningu słuchowego, w klinicznym dopasowaniu aparatu słuchowego, w ocenie postępu rehabilitacji chorych zaprotezowanych i po implantach ślimakowych oraz ucha środkowego. powinien nabyć umiejętność samodzielnego wykonywania badania słuchowych potencjałów wywołanych pnia mózgu wraz z interpretacją wyniku badania.

W czasie stażu lekarz powinien asystować we wszystkich procedurach diagnostycznych i leczniczych, umieć samodzielnie określić parametry szumu, zdiagnozować ew. przyczynę szumu i podać sposób postępowania, a także nabyć umiejętność samodzielnego prowadzenia fizjoterapii szumów usznych (TRT).

Forma zaliczenia stażu (u kierownika stażu):

1) złożenie kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej objętej programem stażu;
2) zaliczenie sprawdzianu z umiejętności praktycznych – potwierdzenie przez kierownika stażu wykonanych przez lekarza zabiegów lub procedur medycznych objętych programem stażu.

Czas trwania stażu: 12 tygodni (60 dni roboczych).

Miejsce stażu: jednostka, która posiada akredytację do prowadzenia szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie audiologii i foniatrii lub ww. stażu.

7. Staż kierunkowy w zakresie diagnostyki, leczenia i rehabilitacji zaburzeń głosu

Cel stażu:

nabycie przez lekarza szczegółowej wiedzy teoretycznej i umiejętności praktycznych w zakresie diagnostyki, leczenia i rehabilitacji zaburzeń głosu.

Zakres wiedzy teoretycznej:

w czasie stażu lekarz zapoznaje się ze szczegółową diagnostyką czynnościowych i organicznych zaburzeń głosu, uwarunkowaniami dziecięcych zaburzeń głosu, zaburzeniami głosu uwarunkowanymi hormonalnie, zaburzeniami głosu po operacjach na krtani oraz porażennymi zaburzeniami głosu. Zapoznaje się zaburzeniami głosu w chorobach otolaryngologicznych i ogólnych. Poznaje mechanizm tworzenia głosu zastępczego po całkowitej laryngektomii.

Zakres umiejętności praktycznych:

w czasie stażu lekarz powinien nabyć praktyczną umiejętność interpretowania wyników klinicznej oceny narządu głosu w powiązaniu z wynikami badań instrumentalnych (stroboskopia konwencjonalna, stroboskopia lupowa, wideostroboskopia, analiza akustyczna głosu, próby obciążeniowe narządu głosu, badania radiologiczne).

Powinien poznać zasady prowadzenia ćwiczeń emisyjnych głosu i rehabilitacji głosu.

W czasie stażu lekarz powinien asystować przy mikrolaryngoskopii, badaniach analizy akustycznej głosu, przy prowadzeniu ćwiczeń emisji głosu.

W czasie stażu lekarz powinien samodzielnie wykonywać diagnostykę zaburzeń głosu w kontekście badań stroboskopowych, a po ustaleniu rozpoznania wdrożyć ćwiczenia rehabilitacyjne korygujące czynność narządu głosu.

Lekarz powinien również opanować metody wytwarzania głosu przełykowego u chorych po laryngektomiach, przeprowadzając samodzielnie ćwiczenia rehabilitacyjne.

Forma zaliczenia stażu (u kierownika stażu):

1) złożenie kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej objętej programem stażu;

2) zaliczenie sprawdzianu z umiejętności praktycznych – potwierdzenie przez kierownika stażu wykonanych przez lekarza zabiegów lub procedur medycznych objętych programem stażu.

Czas trwania stażu: 12 tygodni (60 dni roboczych).

Miejsce stażu: jednostka, która posiada akredytację do prowadzenia szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie audiologii i foniatrii lub ww. stażu.

8. Staż kierunkowy w zakresie diagnostyki, leczenia i rehabilitacji zaburzeń mowy

Cel stażu:

nabycie przez lekarza szczegółowej wiedzy teoretycznej i umiejętności praktycznych w zakresie diagnostyki, leczenia i rehabilitacji zaburzeń mowy.

Zakres wiedzy teoretycznej:

w czasie stażu lekarz powinien zapoznać się z podstawami neurofizjologicznymi mowy, oceną funkcji ośrodkowej mowy, oceną zaburzeń przetwarzania słuchowego oraz oceną kliniczną i instrumentalną czynności obwodowego narządu mowy (USG, NMR, EMG).

Zakres umiejętności praktycznych:

w czasie stażu lekarz powinien nauczyć się diagnozować różne postacie opóźnionego rozwoju mowy, rozpoznać charakter zaburzeń mowy, zaburzeń artykulacji, jak również zaburzeń płynności mowy, powinien asystować przy instrumentalnej ocenie czynności narządów mowy i przy foniatrycznym podsumowaniu wyników badań klinicznych z uwzględnieniem konsultacji psychologicznej i logopedycznej oraz umieć samodzielnie przeprowadzać pełne badanie foniatryczne. Lekarz powinien umieć przeprowadzić diagnostykę audiologiczną zaburzeń przetwarzania słuchowego.

Forma zaliczenia stażu (u kierownika stażu):

1) złożenie kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej objętej programem stażu;
2) zaliczenie sprawdzianu z umiejętności praktycznych – potwierdzenie przez kierownika stażu wykonanych przez lekarza zabiegów lub procedur medycznych objętych programem stażu.

Czas trwania stażu: 8 tygodni (40 dni roboczych).

Miejsce stażu: jednostka, która posiada akredytację do prowadzenia szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie audiologii i foniatrii lub ww. stażu.

9. Staż kierunkowy w zakresie diagnostyki, leczenia i rehabilitacji otoneurologicznej

Cel stażu:

nabycie przez lekarza szczegółowej wiedzy teoretycznej i umiejętności praktycznych w zakresie diagnostyki, leczenia i rehabilitacji zaburzeń równowagi.

Zakres wiedzy teoretycznej:

w czasie stażu lekarz powinien poznać podstawy anatomiczne i neurofizjologię układu równowagi i jego powiązania ze słuchem i mową oraz zasady obiektywnych badań układu równowagi (ENG, VNG, posturografii, miogennych przedsionkowych potencjałów wywołanych – MPPW).

Zakres umiejętności praktycznych:

w czasie stażu lekarz powinien umieć przeprowadzić ukierunkowany wywiad otoneurologiczny, ocenić obecność, charakter i cechy oczopląsu oraz zaburzenia równowagi (próby koordynacyjne, próby posturalne), umieć wykonać badanie pobudliwości kalorycznej błędników, zinterpretować wyniki obiektywnych badań układu równowagi (ENG, VNG, posturografii, miogennych przedsionkowych potencjałów wywołanych – MPPW) w powiązaniu ze stanem klinicznym pacjenta, umieć zlecić przeprowadzenie właściwych uzupełniających badań dodatkowych (laboratoryjnych i radiologicznych) oraz konsultacyjnych, właściwe leczenie otoneurologiczne (farmakologiczne, operacyjne, rehabilitacyjne), wykonać manewry diagnostyczne oraz manewry lecznicze w łagodnych napadowych położeniowych zawrotach głowy, a także prowadzić indywidualne programy rehabilitacji przedsionkowej.

Forma zaliczenia stażu (u kierownika stażu):

1) złożenie kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej objętej programem stażu;
2) zaliczenie sprawdzianu z umiejętności praktycznych – potwierdzenie przez kierownika stażu wykonanych przez lekarza zabiegów lub procedur medycznych objętych programem stażu.

Czas trwania stażu: 8 tygodni (40 dni roboczych).

Miejsce stażu: jednostka, która posiada akredytację do prowadzenia szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie audiologii i foniatrii lub ww. stażu.

10. Staż kierunkowy w zakresie diagnostyki, leczenia i protezowania uszkodzeń słuchu u dzieci

Cel stażu:

nabycie przez lekarza wiedzy teoretycznej i umiejętności praktycznych w zakresie diagnostyki, leczenia i protezowania uszkodzeń słuchu u dzieci.

Zakres wiedzy teoretycznej:

w czasie stażu lekarz zapoznaje się z podstawami neurofizjologicznymi rozwoju układu słuchowego w powiązaniu z rozwojem mowy, genetyką niedosłuchów, procesami ośrodkowego przetwarzania słuchowego. Lekarz poznaje techniki badań przesiewowych słuchu, procedury dopasowania aparatu słuchowego u dzieci i oceny zysku z aparatu, poznaje zasady prowadzenia rehabilitacji słuchowej dziecka niedosłyszącego i niesłyszącego oraz dziecka z zaburzeniami ośrodkowego przetwarzania słuchowego.

Zakres umiejętności praktycznych:

w czasie stażu lekarz bierze udział w instrumentalnej ocenie wydolności układu słuchowego odpowiednio do wieku dziecka, krytycznie ocenia wyniki badań instrumentalnych wykonywanych według zasady *cross-check*, poznaje przepisy prawne związane z procedurą kwalifikowania dziecka do aparatownia oraz samodzielnie właściwie dobiera aparat słuchowy i ocenia zysk z aparatu. Lekarz powinien nabyć umiejętność samodzielnego wykonywania badania słuchowych potencjałów wywołanych pnia mózgu u małego dziecka wraz z interpretacją wyniku badania. Lekarz powinien nabyć umiejętność kwalifikowania dziecka do operacji wszczepienia implantu ślimakowego oraz umieć prowadzić rehabilitację po implantacji ślimakowej.

Forma zaliczenia stażu (u kierownika stażu):

1) złożenie kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej objętej programem stażu;
2) zaliczenie sprawdzianu z umiejętności praktycznych – potwierdzenie przez kierownika stażu wykonanych przez lekarza zabiegów lub procedur medycznych objętych programem stażu.

Czas trwania stażu: 8 tygodni (40 dni roboczych).

Miejsce stażu: jednostka, która posiada akredytację do prowadzenia szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie audiologii i foniatrii lub ww. stażu.

11. Staż kierunkowy w zakresie mikrochirurgicznych metod leczenia zaburzeń słuchu

Cel stażu:

nabycie przez lekarza wiedzy teoretycznej i umiejętności praktycznych w zakresie mikrochirurgicznych metod leczenia zaburzeń słuchu.

Zakres wiedzy teoretycznej:

w czasie stażu lekarz powinien pogłębić wiedzę dotyczącą anatomii operacyjnej i fizjologii układu przewodzącego i układu odbiorczego narządu słuchu, specyfiki przedoperacyjnej oceny narządu słuchu, poznać zasady operacji poprawiających przewodzenie dźwięku oraz umożliwiających transformację sygnału mowy w impulsy czuciowe (wszczepy ślimakowe i pniowe), zapoznać się z aktualnie dostępnymi na rynku typami implantowanych urządzeń poprawiających słyszenie.

Zakres umiejętności praktycznych:

w czasie stażu lekarz operuje lub asystuje przy operacjach poprawiających słuch, w tym wszczepienia implantu ślimakowego. Samodzielnie przeprowadza kwalifikację do operacji poprawiających przewodzenie dźwięku oraz umożliwiających transformację sygnału mowy w impulsy czuciowe, umie samodzielnie wykonać drobne zabiegi otochirurgiczne (paracenteza, drenaż wentylacyjny ucha środkowego, myringoplastyka, zakotwiczenie aparatu słuchowego w kości wyrostka sutkowatego itd.). Lekarz powinien nabyć umiejętność programowania procesora mowy po wszczepieniu implantu ślimakowego.

Forma zaliczenia stażu (u kierownika stażu):

1) złożenie kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej objętej programem stażu;
2) zaliczenie sprawdzianu z umiejętności praktycznych – potwierdzenie przez kierownika stażu wykonanych przez lekarza zabiegów lub procedur medycznych objętych programem stażu.

Czas trwania stażu: 8 tygodni (40 dni roboczych).

Miejsce stażu: jednostka, która posiada akredytację do prowadzenia szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie audiologii i foniatrii lub ww. stażu.

12. Staż kierunkowy w zakresie mikrochirurgicznych metod leczenia zaburzeń głosu

Cel stażu:

nabycie przez lekarza wiedzy teoretycznej i umiejętności praktycznych w zakresie mikrochirurgicznych metod leczenia zaburzeń głosu.

Zakres wiedzy teoretycznej:

w czasie stażu lekarz pogłębia wiedzę dotyczącą morfologiczno-czynnościowego tworzenia głosu, a zwłaszcza mikrostruktury fałdu głosowego, nabiera umiejętności kwalifikowania do operacji fonochirurgicznych, przestrzegając zasady konieczności powadzenia rehabilitacji głosu przed i pooperacyjnej.

Zakres umiejętności praktycznych:

w czasie stażu lekarz operuje lub asystuje przy zabiegach mikrochirurgicznych na krtani, samodzielnie przeprowadza kwalifikację do operacji fonochirurgicznych oraz umie samodzielnie wykonać zabiegi fonochirurgiczne (mikrochirurgia konwencjonalna, laserowa, operacje augmentacyjne itd.).

Forma zaliczenia stażu (u kierownika stażu):

1) złożenie kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej objętej programem stażu;
2) zaliczenie sprawdzianu z umiejętności praktycznych – potwierdzenie przez kierownika stażu wykonanych przez lekarza zabiegów lub procedur medycznych objętych programem stażu.

Czas trwania stażu: 8 tygodni (40 dni roboczych).

Miejsce stażu: jednostka, która posiada akredytację do prowadzenia szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie audiologii i foniatrii lub ww. stażu.

C – Szkolenie umiejętności wykonywania zabiegów i procedur medycznych

Oznaczenie procedur:

Kod A – wykonywanie samodzielne z asystą lub pod nadzorem kierownika specjalizacji albo lekarza specjalisty przez niego wyznaczonego (liczba);

Kod B – w których lekarz uczestniczy jako pierwsza asysta (liczba).

Wykaz i liczba zabiegów oraz procedur medycznych, które obowiązują lekarza w trakcie realizacji ***stażu podstawowego:***

Zabiegi/procedury medyczne	kod A	kod B
1. pełne kliniczne badanie audiologiczne z postawieniem diagnozy	200	0
2. pełne kliniczne badanie foniatryczne z postawieniem diagnozy	200	0
3. pełne kliniczne badanie otoneurologiczne z postawieniem diagnozy	200	0
Zabiegi/procedury medyczne	**kod A**	**kod B**
4. ocena behawioralna słuchu	100	0
5. podstawowe badania audiometryczne (audiometria tonalna, audiometria mowy, próby nadprogowe, audiometria impedancyjna, otoemisje akustyczne)	300	0
6. badanie stroboskopowe / videolaryngostroboskopowe	50	0
Łącznie	**1050**	**0**

Procedury obowiązkowe do wykonania w trakcie odbywania staży kierunkowych nie podlegają rozliczeniu w Elektronicznej Karcie Specjalizacji. Zaliczenie całości stażu oznacza zaliczenie wymaganych programem stażu operacji, zabiegów oraz procedur medycznych.

Wykaz i liczba zabiegów oraz procedur medycznych, które obowiązują lekarza w trakcie realizacji ***staży kierunkowych:***

Zabiegi/procedury medyczne	kod A	kod B
1. pełne kliniczne badanie audiologiczne z postawieniem diagnozy	50	0
2. badanie elektrofizjologiczne słuchu (ABR) u dorosłych	30	0
3. badanie elektrofizjologiczne słuchu (ABR) u dzieci	40	0
4. diagnostyka i prowadzenie terapii szumów usznych	10 chorych	0
5. dopasowanie aparatu słuchowego u pacjenta dorosłego	10 chorych	0
6. pełne kliniczne badanie foniatryczne z postawieniem	50	0

diagnozy		
7. badanie stroboskopowe i videolaryngostroboskopia	50	0
8. bezpośrednie wziernikowanie krtani (laryngoskopia bezpośrednia, fiberolaryngoskopia)	50	0
9. analiza akustyczna głosu	20	0
10. ćwiczenia rehabilitacyjne korygujące czynność narządu głosu	10 chorych	0
Zabiegi/procedury medyczne	**kod A**	**kod B**
11. ćwiczenia wytwarzania głosu przełykowego u chorych po laryngektomii	5 chorych	0
12. pełne kliniczne badanie pacjenta z zaburzeniami mowy z postawieniem diagnozy	20	0
13. diagnoza audiologiczna w zaburzeniach przetwarzania słuchowego	10 chorych	0
14. rehabilitacja zaburzeń mowy	5 chorych	0
15. pełne kliniczne badanie otoneurologiczne z postawieniem diagnozy	50	0
16. badanie ENG/VNG	40	0
17. próby kaloryczne	30	0
18. posturografia	30	0
19. miogenne przedsionkowe potencjały wywołane	10	0
20. manewry diagnostyczne i lecznicze w łagodnych napadowych położeniowych zawrotach głowy	20 chorych	0
21. rehabilitacja przedsionkowa	10 chorych	0
22. pełne kliniczne badanie audiologiczne dziecka z zaburzeniami słuchu wraz z postawieniem diagnozy	20	0
23. kwalifikacja dziecka do wszczepienia implantu ślimakowego	20	0

24. dopasowanie aparatu słuchowego u dziecka wraz z oceną zysku z aparatu	20	0
25. rehabilitacja dziecka niedosłyszącego zaopatrzonego w aparat słuchowy	10 chorych	0
26. rehabilitacja dziecka po wszczepieniu implantu ślimakowego	10 chorych	0
27. drobne zabiegi otochirurgiczne	0	20
Zabiegi/procedury medyczne	**kod A**	**kod B**
28. operacje wszczepienia implantu ślimakowego	0	5
29. programowanie procesora mowy po wszczepieniu implantu ślimakowego	0	10
30. zabiegi mikrochirurgiczne krtani	0	20
Łącznie	**630**	**55**

D – Samokształcenie

Lekarz jest zobowiązany do ciągłego i aktywnego samokształcenia w celu pogłębiania swojej wiedzy, śledzenia postępów w dziedzinie audiologii i foniatrii, a w szczególności korzystania z polecanych pozycji piśmiennictwa, uczestniczenia w posiedzeniach edukacyjnych towarzystw naukowych, napisania publikacji i udziału w innych formach samokształcenia wskazanych przez kierownika specjalizacji.

1. Studiowanie piśmiennictwa

Lekarz powinien korzystać z aktualnych podręczników i czasopism naukowych z zakresu audiologii i foniatrii, a także z innych źródeł wiedzy wskazanych przez kierownika specjalizacji.

2. Udział w działalności edukacyjnej

Lekarz powinien aktywnie uczestniczyć w:

1) w konferencjach Polskiego Towarzystwa Audiologicznego i Foniatrycznego, Sekcji Foniatrycznej lub Sekcji Audiologicznej Polskiego Towarzystwa Otorynolaryngologów Chirurgów Głowy i Szyi; wymagane jest uczestnictwo w co najmniej 1 takim wydarzeniu rocznie;

2) warsztatach audiologicznych i foniatrycznych akredytowanych przez towarzystwa naukowe i Okręgowe Izby Lekarskie;
3) zjazdach, konferencjach, sympozjach innych polskich i zagranicznych towarzystw naukowych poświęconych problemom zaburzeń komunikatywnych;
4) innych wydarzeniach edukacyjnych organizowanych przez instytucje działające w zakresie ochrony zdrowia.

3. Przygotowanie publikacji lub prezentacje naukowe na konferencjach

Lekarz jest zobowiązany do napisania pracy naukowej opublikowanej w recenzowanym czasopiśmie medycznym, której lekarz jest autorem lub współautorem lub pracy poglądowej – na temat objęty programem specjalizacji.

4. Dodatkowe dni na samokształcenie

Lekarzowi odbywającemu kształcenie specjalizacyjne przysługuje od dnia 1 stycznia 2019 r., 6 dni rocznie na samokształcenie, przeznaczonych na udział w konferencjach, kursach naukowych, kursach doskonalących i innych szkoleniach, związanych bezpośrednio z realizowaną przez lekarza dziedziną szkolenia specjalizacyjnego, zgodnie z wyborem i potrzebami edukacyjnymi lekarza. Termin i sposób wykorzystania przez lekarza dodatkowych dni na samokształcenie wskazuje w uzgodnieniu z lekarzem kierownik specjalizacji poprzez odpowiednie skrócenie innych obowiązkowych elementów szkolenia specjalizacyjnego. Skrócenie to nie może dotyczyć kursów specjalizacyjnych a jedynie stażu podstawowego lub staży kierunkowych, przy czym wszystkie elementy szkolenia specjalizacyjnego (staże) muszą być zrealizowane i zaliczone. Kierownik specjalizacji w pierwszej kolejności decyduje o odpowiednim skróceniu czasu trwania stażu podstawowego, a jedynie w przypadku braku takiej możliwości odpowiednio skraca czas trwania staży kierunkowych, przy czym staż kierunkowy nie może ulec skróceniu o więcej niż połowę czasu trwania przewidzianą programem specjalizacji. Dodatkowe dni na samokształcenie, niewykorzystane w danym roku specjalizacji, nie przechodzą na kolejne lata szkolenia specjalizacyjnego.

V. OCENA WIEDZY I UMIEJĘTNOŚCI PRAKTYCZNYCH

1. Sprawdziany i kolokwia z wiedzy teoretycznej

Lekarz jest zobowiązany do:

1) zaliczenia sprawdzianu lub kolokwium na zakończenie kursu specjalizacyjnego z zakresu wiedzy objętej programem kursu (u kierownika kursu);
2) złożenia kolokwium na zakończenie każdego stażu z zakresu wiedzy objętej programem stażu (u kierownika stażu/kierownika specjalizacji).

2. Bieżąca ocena oraz sprawdziany umiejętności praktycznych

Kierownik specjalizacji lub kierownik stażu dokonuje bieżącej oceny umiejętności praktycznych nabywanych przez lekarza, w czasie poszczególnych staży.
Lekarz jest zobowiązany do zaliczenia sprawdzianu z umiejętności praktycznych (objętych programem stażu), tj. zaliczenie przez lekarza zabiegów i procedur medycznych wykonanych samodzielnie z asystą lub pod nadzorem kierownika specjalizacji albo lekarza specjalisty przez niego wyznaczonego (kod A) lub zabiegów i procedur medycznych, w których lekarz uczestniczy jako pierwsza asysta (kod B). Zaliczenie zostaje odnotowane w Elektronicznej Karcie Specjalizacji.

3. Ocena pracy naukowej lub poglądowej

Kierownik specjalizacji ocenia przygotowane przez lekarza opracowanie teoretyczne objęte programem specjalizacji: pracę naukową lub poglądową.

VI. CZAS TRWANIA MODUŁU SPECJALISTYCZNEGO

Czas trwania modułu specjalistycznego w zakresie audiologii i foniatrii dla lekarzy, którzy zrealizowali i zaliczyli moduł podstawowy w zakresie otorynolaryngologii wynosi 3 lata.

Przebieg szkolenia specjalizacyjnego			
Nr kursu	**Kursy specjalizacyjne:**	**Czas trwania**	
		liczba tygodni	**liczba dni roboczych**

1.	Kurs wprowadzający: „Wprowadzenie do specjalizacji w dziedzinie audiologii i foniatrii”	0,2	1
2.	Kurs: „Niedosłuchy uwarunkowane genetycznie	0,4	2
3.	Kurs: „Choroby zawodowe w audiologii i foniatrii”	0,4	2
4.	Kurs: „Zaburzenia połykania w praktyce foniatrycznej”	0,4	2
5.	Kurs: „Fonochirurgia”	0,4	2
6.	Kurs atestacyjny (podsumowujący): „Audiologia i foniatria”	1	5
Łącznie czas trwania kursów specjalizacyjnych		**2 tyg. i 4 dni**	**14**
Nr stażu	**Staże kierunkowe:**	**Czas trwania**	
		liczba tygodni	**liczba dni roboczych**
1.	Staż podstawowy w zakresie audiologii i foniatrii	53	265
2.	Staż kierunkowy w zakresie psychiatrii	2	10
3.	Staż kierunkowy w zakresie psychiatrii dziecięcej	2	10
4.	Staż kierunkowy w zakresie neurologii	4	20
5.	Staż kierunkowy w zakresie neurologii dziecięcej	4	20
6.	Staż kierunkowy w zakresie diagnostyki, leczenia i rehabilitacji zaburzeń słuchu	12	60
7.	Staż kierunkowy w zakresie diagnostyki, leczenia i rehabilitacji zaburzeń głosu	12	60
8.	Staż kierunkowy w zakresie diagnostyki, leczenia i rehabilitacji zaburzeń mowy	8	40
9.	Staż kierunkowy w zakresie diagnostyki, leczenia i rehabilitacji otoneurologicznej	8	40
10.	Staż kierunkowy w zakresie diagnostyki, leczenia i protezowania uszkodzeń słuchu u dzieci	8	40
11.	Staż kierunkowy w zakresie mikrochirurgicznych metod leczenia zaburzeń słuchu	8	40

12.	Staż kierunkowy w zakresie mikrochirurgicznych metod leczenia zaburzeń głosu	8	40
Łącznie czas trwania staży kierunkowych		**129 tyg.**	**645**
Samokształcenie		0,2	1
Łącznie czas trwania kształcenia specjalizacyjnego		**132 tyg.**	**660**
Urlopy i dni wolne od pracy:		**Czas trwania**	
		liczba tygodni	**liczba dni roboczych**
Urlop szkoleniowy na przygotowanie i przystąpienie do PES		1 tydz. i 1 dzień	6
Urlopy wypoczynkowe		15 tyg. i 3 dni	78
Dni ustawowo wolne od pracy		7 tyg. i 4 dni	39
Łącznie czas trwania szkolenia specjalizacyjnego		**156 tyg. i 3 dni**	**783**
Dodatkowe dni na samokształcenie (6 dni w każdym roku specjalizacji) przeznaczone na udział w konferencjach, kursach naukowych i doskonalących i innych szkoleniach w danej dziedzinie specjalizacji do wyboru lekarza		**18**	

VII. PAŃSTWOWY EGZAMIN SPECJALIZACYJNY

Szkolenie specjalizacyjne w dziedzinie audiologii i foniatrii kończy się Państwowym Egzaminem Specjalizacyjnym, złożonym z egzaminu testowego i egzaminu ustnego:

1) egzamin testowy stanowi zbiór pytań z zakresu wymaganej wiedzy określonej w programie specjalizacji, zawierających pięć wariantów odpowiedzi, z których tylko jeden jest prawidłowy;
2) egzamin ustny zawiera pytania problemowe, dotyczące wymaganej wiedzy określonej w programie specjalizacji.

Załącznik do programu specjalizacji w dziedzinie audiologii i foniatrii

STANDARDY AKREDYTACYJNE PODMIOTÓW SZKOLĄCYCH

– warunki, jakie musi spełnić jednostka w celu zapewnienia realizacji programu specjalizacji w dziedzinie audiologii i foniatrii

Podmiot prowadzący szkolenie specjalizacyjne jest zobowiązany spełnić poniższe standardy akredytacyjne:

1. *W zakresie prowadzenia działalności odpowiadającej profilowi szkolenia specjalizacyjnego:*
   a) posiadanie w swojej strukturze organizacyjnej oddziału audiologii i foniatrii lub innej komórki organizacyjnej posiadającej status podmiotu wykonującego działalność leczniczą, potwierdzoną w Księdze Rejestrowej właściwym kodem charakteryzującym specjalność komórki organizacyjnej zakładu leczniczego, posiadanie łóżek przeznaczonych dla pacjentów, którym udziela się świadczeń zdrowotnych z zakresu specjalizacji będącej przedmiotem wniosku. Podstawą uzyskania akredytacji jest wykonywanie zabiegów i procedur wskazanych w stażu podstawowym.

2. *W zakresie zapewnienia warunków organizacyjnych umożliwiających realizację programu specjalizacji i samokształcenia określonej liczbie lekarzy:*
   a) posiadanie odpowiedniego pomieszczenia dydaktycznego, wyposażonego w sprzęt audiowizualny, dostęp do Internetu oraz podstawowe podręczniki i czasopisma naukowe z zakresu objętego programem specjalizacji.

3. *W zakresie zapewnienia pełnienia nadzoru nad jakością szkolenia specjalizacyjnego:*
   a) posiadanie komisji lub powołanie osoby odpowiedzialnej za ocenę jakości szkolenia, organizowanie cyklicznych spotkań z lekarzami odbywającymi szkolenie specjalizacyjne, przyjmowanie i analizowanie zgłaszanych przez lekarzy uwag dotyczących problemów w realizacji ww. szkolenia.

4. *W zakresie zapewnienia monitorowania dokumentacji szkolenia specjalizacyjnego danego lekarza:*
   a) okresowa kontrola kart szkolenia specjalizacyjnego oraz indeksów wykonanych zabiegów i procedur medycznych lekarzy odbywających szkolenie specjalizacyjne,
   b) weryfikacja terminowości odbywania i zaliczania kursów specjalizacyjnych, staży kierunkowych oraz wykonywania zabiegów i procedur medycznych objętych programem specjalizacji, dokonywana przez komisję lub osobę odpowiedzialną za ocenę jakości szkolenia.

5. *W zakresie zapewnienia odpowiedniej kadry:*
   a) posiadanie kadry specjalistów, którzy mogą pełnić funkcję kierownika specjalizacji.

6. *W zakresie zapewnienia sprzętu i aparatury niezbędnych do realizacji programu specjalizacji:*
   a) posiadanie sprzętu i aparatury niezbędnych do realizacji świadczeń gwarantowanych z zakresu audiologii i foniatrii.

7. *W zakresie udzielania świadczeń zdrowotnych umożliwiających zrealizowanie programu specjalizacji określonej liczbie lekarzy:*
   a) udzielanie specjalistycznych świadczeń zdrowotnych w zakresie audiologii i foniatrii,
   b) liczba udzielanych rocznie świadczeń zdrowotnych w przeliczeniu na jednego specjalizującego się lekarza nie może być mniejsza niż ta konieczna do realizacji stażu podstawowego w zakresie audiologii i foniatrii, tj. powinna obejmować świadczenia w ramach opieki specjalistycznej dla min. 600 pacjentów oraz wykonywanie w skali roku co najmniej 300 podstawowych badań słuchu i 50 badań stroboskopowych / videostroboskopowych krtani,
   c) umożliwienie odbycia wszystkich staży kierunkowych w zakresie audiologii i foniatrii w jednostce własnej lub w innych jednostkach posiadających akredytację do szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie audiologii i foniatrii lub w dziedzinach zgodnych z zakresem staży kierunkowych z którymi zostały podpisane umowy.